لە دیدەنی عەزیز گەردیدا...
حەیدەر عەبدوڵڵا

“دەمەوێت وشە بە تەرازوو دابنێم!”

عەزیز گەردی بە کتێب ژیا و لەگەڵ کتێبیش سەری نایەوە. بە کۆکردنەوەی وشەی کوردی و بەکارهێنانیان لە وەرگێڕان و نووسیندا تەنیا بە فەرهەنگ و کوردیزانانی پێش خۆی دەی دانەکەوتووە، بەڵکە گوند بە گوند گەڕاوە و گوێی بۆ پیرێژن و پیرەمێردان گرتووە و هەرچی لە دەمیان بەربووەتەوە، لە کەشکۆڵەکەی بەردەستی تۆماری کردوون.
بەڵێ ئەکادیمی بوو، بەڵام خۆی لەناو چوارچێوەیەکی بەرتەسکی سەرچاوەڕێژکراو قەتیس نەکرد، ڕقی لەوە بوو پیتی (دال) لە پێش ناوی خۆی بنووسرێت، هەر بۆیە لە هەموو کتێبەکانی هەر (عەزیز گەردی)یە.
ئەو، بەر لەوەی نووسەر بێت، خوێنەر بوو. بەر لەوەی زمانە بیانییەکان بزانێت، لە زمانی کوردی و شێوەزارەکانی قاڵبووەوە.
لە ساڵی 2015 سەردانم کرد، هەر ئەو دەم شتێکم لەسەر نووسی، بە کەمێك دەستکارییەوە لێرەدا دای دەنێمەوە:
لەوەتەی سەروکارم لەگەڵ خوێندنەوەدا پەیدا کردووە، عەزیز گەردی لە ڕێگەی بەرهەمەکانیەوە دەناسم. تاکە وەرگێڕێك کە ئێستە هەمووومان شانازیی پێوە دەکەین، بە وەرگێڕێکی مەزن و هەڵکشاوی زمانی کوردی نێوزەدی دەکەین، ڕۆژانە بە شانوشەپێلکیدا هەڵدەدەین، عەزیز گەردییە.
دەمێکە حەز دەکەم بچمە دیدەنی، لە دەریای ئەزموونەکانی سوود وەربگرم و بە قسە خۆشکەڵەکانی خۆشباربم.
لەم ڕۆژانەدا ئارەزووی دیداری ئەم زانا زمانزان و وەرگێڕە مەزنە، کەللەی گەرم کردمەوە، پێوەندیم بە چەند کەسێکەوە کرد، کە ئەم دیدارەم بۆ ڕێك بخەن، هەموو وتیان باشتر وایە نەچیت، چونکە ئەو نەخۆشە و لەوانەیە دەرگەشتان لێ نەکاتەوە! تەنانەت بەشێك لە هاوڕێیان دەترسان ژمارەشم بدەنێ، چونکە ئەو لە زۆربەی دۆستانی خۆی زیز بووە!
بەم بڕوبیانوانە دڵم ئاوی نەخواردەوە، هەر سووربووم لەسەر ئەوەی دەبێ هەر بیبینم. نیوەڕۆیەك پێوەندیم بە هێمن خۆشیدەوە کرد و گوتم: با بڕۆین.
- بۆ کوێ؟

+ما‌ی عەزیز گەردی.

▪ بە بێئیزن و هیچ پ‌شەکیی‌ك، شتی وا چ‌ن دەب‌ت؟
+برا ئەگەر د‌یت، دەنا من بە تەنیا دە‌‌م…ع‌زیز گ‌ردی پ‌ش‌کی و م‌ش‌کی ناو‌…
-دەی منیش د‌م…
ر‌یشتین، لە ‌‌گە هەر باسی کت‌بەکانی (داغستانی من، لاوەچ ، ق‌‌ب‌ ، سەروا، در‌ختی چل داستان، زارا ع‌شقی شوان، ژیان و ج‌نگ و هیچی تر)مان دەکرد.
دوای س‌راخ و پرس‌کی ز‌ر، گەنج‌گ ما‌ەکەی نیشانداین و هەر خ‌یشی لە دەرگەیدا… پیاو‌کی پیر هاتە دەر، ب‌ی چووم و هەر خ‌را ئەولا و ئەملام ماچ کرد، ئاخر ناهەقم نەبوو، وامزانی عەزیز گەردییە. گوتی: ببوورە! من برای ئەوم … تەزووی‌کی سارد بە جەستەمدا هات. ه‌من خو‌شیدیش لەم لاوە د‌ستی ب‌ د‌م‌و‌ گرتبوو و ب‌پ‌ک‌نین لاربووبوو‌و‌.
بە هەمەحا‌، گوتم: هاتووین ب‌ لای مام‌ستا عەزیز گەردی.
گوتی: بەداخەوە! تاز‌ دەرچوو … ق‌یر‌ك قسەمان لەگە‌ برایەکەی کرد و
بە د‌ساردی گە‌اینەوە.
‌‌ژی 19/ 1/ 2015، دیسان بە هوم‌دی دیدەنی، کەوتینەوە ‌‌، خوا هە‌ناگر‌ت برایەکەی کارئاسانیی ز‌ری ب‌ کردین، ‌‌ك لەبەردەم دەرگا وەستیان و مام‌ستا عەزیز گەردی دەرگای ل‌ کردینەوە، ز‌ر بە خەمباری پ‌شوازیی ل‌ کردین، گوتم: ببوورە مام‌ستا کاتت دەگرین.
گوتی: “کات هیچ بەهای نییە!”
گوتم: ئاخر لای ت‌ جوانترین بەهای وەرگرتووە.
گوتی: ” لەکنە من لە هەمووشت‌ك پیسترە!” یەکسەر هاتەسەر ئەوەی کە غەدری ل‌کراوە، ئەزیەتدراوە، خولاسە بەش‌ك لە دەردەد‌ی خ‌ی ب‌ هە‌‌شتین.
کت‌ب‌کی بە دەستەوە بوو، تەماشام کرد کت‌بی (‌‌بەری کت‌بسازە کوژراوەکان) بوو.
د‌شەک‌کی لە دەرەوە ‌اختبوو، گوتی: “فەرموون دانیشن!”
بینیم کت‌ب‌کی دیکەشی لەبەر دەست بوو، لاپرەیەکی سپی لەن‌و دانابوو، ئەویش ‌‌مانی (ما‌ی نانی) بوو.
گوتم: چما ت‌ کت‌بی نو‌بابەتیش دەخو‌نیتەوە؟
گوتی: “حەز دەکەم هەرچییەك کە دەردەچ‌ت، بیخو‌نمەوە، بەس کوا پ‌ ‌ادەگەم؟”

بۆیە ئەو پرسیارەم لێی کرد، چونکە بەشێك لە نووسەرە کۆنەکان، کە باسی بەرهەمی ئێستەی نووسەرانیان بۆ دەکەیت، گرژ دەبن، دیارە ئەوانیش ناهەق نین، لە جیهانی نووسینی ئەمڕۆدا پاشاگەردانییەکی زۆر هەیە، کەس بەکەس نییە.

مەجلیس گەرم بوو، بەرەبەرە ڕەنگ و ڕوخساری دەگەشایەوە، دەستی بە نوکتە و قسەی خۆش کرد. زۆر بەڕێزەوە دەدوا.

گوتم: مامۆستا تۆ لەنووسینەکانت وشەی هاوواتا (مرادف) زۆر بە دوای یەکەوە دەکاردێنی…

گوتی: "ڕاستییەکەی من دەمەوێت وشە بە تەرازوو دابنێم، بەڵام دەشکرێ وام کرد بێت، بەڵام شێوازی دەقە ئەسڵییەکە زۆرجار شێوازی وەرگێڕانت پێ دەگۆڕێت."

هێمن خوڕشید گوتی: مامۆستا من ئەو تامەی لە کتێبی (داغستانی من) کردم، نەمتوانی ئەو چێژە لە کتێبەکانی دیکەیت بکەم.

گوتی: "یەك خاڵی زۆر گرنگ هەیە، ڕاستە من لەو کتێبەدا زۆر خۆم ماندوو کردوو و وشەی جوانم تێدا بەکارهێنا، بەڵام من پێم وایە بابەت دەور دەبینێ. تۆ دەبێ بۆ هەر بابەتێك، زمانێك بەکار بێنێ. لەوانەیە زمانی داغستان وای لێ کردبم بەم شێوە ناسکەی تۆ دەیڵێیت وەریبگێڕم."

لەبارەی نووسینەوە گوتی: "من پێش نەخۆشییەکەم، لە بەیانییەوە تاکوو دەمژمێر یەکی شەو دەمنووسی، بەڵام ئێستە بڕستم لێ بڕاوە."

گوتم: ڕاستییەکەی تۆ شایانی خەڵاتێکی زۆر گەورەی، ئەو خزمەتەی تۆ کردووتە کەم نییە…

بەمە نەختێك دەموچاوی تێکناو و فەرمووی: "بۆچی کاك حەیدەر! تۆ خەڵاتت پێ هێندە شتێکی گەورەیە؟ ئەوەی هیچ نەبێ لە کوردستان خەڵاتە!

کێن ئەوانەی خەڵات دەدەن؟ بۆچی دەیدەن؟ ڕاستییەکەی خەڵات ڕەتکردنەوە، زۆر لە خەڵات وەرگرتن باشترە."

وەجا لایەکی لێ کردمەوە و گوتی: "نابرا! تۆ بە هەڵە لە خەڵات گەیشتوویت، بە دەیان جار ناوم بۆ خەڵات زل هاتووەتەوە، ڕەتم کردووەتەوە…"

بزەیەکی کرد و گوتی: " تەنها یەکجار خەڵاتێکی زۆر گەورەم وەرگت… با بێت بگێڕمەوە چۆن بوو، لە چایەخانەی مەچکۆ کابرایەك گوتی:" ئیللا وبیللا دەبێ بچینەوە ماڵەوە، دۆڵمەمان هەیە دەبێت لەگەڵمان بخۆیت. منیش دڵم نەشکاند و لەگەڵی چووم… وەختێك لە ماڵیان دانیشتم، کابرا بانگی کوڕەکەی کرد

و گوتی: کوڕم وەرە ئەوە عەزیز گەردییە!
کوڕەکە سەرێکی بە ژووردا گرت و گوتی: تخوا بابە ئەوە عەزیز گەردییە! دواتر منداڵەکە هات لەگەڵمان دانیشت، ناوەناوە سەری خۆی خواردەکردەوە و دەیگوت: تخوا بابە ئەوە عەزیز گەردییە؟ تومەز چیرۆکەکانی منی خوێندبوونەوە، یان بۆی خوێندرابوونەوە… ئەوە باشترین خەڵاتە کە من لێ دونیا وەرمگرتبێت.
لەسەر زۆر بابەتی ئەدەبی قسەمان کرد… ئەو پێی وابوو کەسێك گەر بیەوێت بنووسێت، دەبێ بازنەی خوێندنەوەی فراوان بکات، خۆی بە زلتر نەزانێت، دەنا باشتر وایە واز لە نووسین بێنێت. دەیگوت ئاخر چۆن دەکرێ بنووسی و ئاگات لە نووسینەکانی هەژار و هێمن و عەلائەدین و مەسعوود محەمەد و، مەلاشوکر …نەبێت.
گەردی کەسێکی خاکی بوو، بە شەڕواڵە تۆزاوییەکەی هێندەی تر خۆی لە دڵی ئێمەدا شیرین کرد. ژیانی ئەو جگە لە کتێب هیچی تر نییە… ڕەنگی ڕووخساری زۆر لە ڕووپەلی کتێب دەچوو.
گوتم کاتێك دیوانی حاجی قادری کۆیم بۆ شەرحی مسعوود محەمەد خوێندەوە، هەستم کرد لێکدانەوەی مەسعوود محەمەد لێ شیعرەکانی حاجی بەنرخترن.
گوتی: "منیش هەمان بۆچوونم هەیە و پێم وایە مەسعوود محەمەد زۆر بە ئاستێکی بەرز نووسیویەتی."
گەردی زمانی عارەبی ، ئینگلیزی، فارسی ، فەڕەنسی و ئیتاڵی دەزانی و پێیان وەردەگێڕێت… وێڕای ئەمانەش، زمانی کوردی بە زۆربەی شێوەزارەکانییەوە دەزانێت.
کاتی خۆی بۆ فێربوونی وشە و زاراوەی زیاتر، سەردانی چەندان گوندی کوردستانی کردووە، لەنێویاندا گوندی (شێخوەسانان) بووە، چونکە کە گوتم خەڵکی گوندی (شێخوەسانان)م، پێکەنی و گوتی: "کاتی خۆی چوومەتە شێخوەسانان و لە وێ لای (حاجی لاس) زۆر دانیشتووم، زۆر شتی کۆنم لێ پرسیوە…" دواتر هەمین عومەر خۆشناویش ئەمەی پشتڕاست کردەوە و گوتی بە یەکەوە لە گوندان زۆر گەڕاوین.
لە کۆتاییەکەی ویستمان هەستین، گوتی هێشتا دانیشن، دیاربوو مەجلیسەکەی ئێمەی زۆر پێ خۆش بوو… گوتی: بە دڵ خۆشم ویستن.
ڕاستییەکەی لەزەتێکی خۆشم لە دیداری وەرگرت، ئەوەی ویستم لێم پرسی. دەبێ کورد شانازیی بەخۆیەوە بکات، کە کەسێکی هێندە بە توانا و زانای وەك عەزیز گەردی هەیە.

ڕۆژی 3/ 6/ 2022 لەگەڵ زیرەك كەمال لە نەخۆشخانە سەردانمان كرد و بۆ دووەم جار بە دیداری گەیشتمەوە، پەیتاپەیتا نووسەر و خوێنەران سەردانیان دەكرد، بەڵام وا دیاربوو دوا دیدار بوو، لە ڕۆژی 6/ 6/ 2022 بە یەكجاری بەجێی هێشتین.
حەیدەر عەبدوڵڵا

باڵندەیەک لە نووتەکدا بەردە بێتەوە… سروشت نەوزاد

یەکەمین دێڕ دەستپێدەکات.
بەرەبەیانی ڕۆژێکی بەدبین، ئەگەر چی ڕۆژێکی تەواویش نا، تەنیا چەند کاتژمێرێک پاش کاتژمێر سێ و سی و دوو خولەکی پاش نیوەڕۆ، پازدەی ژوئیەی ساڵی هەزار و نۆسەد و حەفتا و دوو، کاتێک ئەپارتمانەکانی پرۆئیت ئیگۆی سانت لویس بەهۆی دینامێتەوە تەقێنرانەوە.

پاشان لە ناکاو باڵندەیەک لە نووتەکدا بەردەبێتەوە.
پاشان خۆرەکە چەشنی دەفرێکی سووری مس
پاش ئەوەی کە سپێدە دەخواتەوە،
بەرز بەرز هەڵدەکشێ و
کەوە زێ بەلاحەکان بەجێ دەهێڵێت..

سەرەتای ڕۆژە،
ئەمە کاتەکە سەرتاپا جلەکانی خۆی گۆڕیوە و میلەکانی دادەکەنێت.
سەرەتای سەرەتا
ساڵانێک پاش گاگۆڵکەی نەو ئەشکەوتان*
سێبەری تیژڕەو
یاخود
شەقامێکی درێژ کە شەوانە ڕووناکییەکەی پێ دەکات و
هەردەم کەسێک بە خەیاڵی پەتییەوە
دەستی لە دەستی منداڵێکدا، پیاسە دەکات.

سەر لە دووی من ئەمەستا

تەنانەت کە دەشزانم شارەکانت دەئافرێنیت
بەجووتێک دەستی کارەبایی،
لە ڕازاوەترین ڕۆژەکانم ڕادەوەستیت.
سەر لە دووی تۆ، لەگەڵ بادا پۆرترێتەکانم دەکێشم
دەگمەن نەبێت پەنا بەر و
شلە بەردی ئاگراوی نێو بورکانم.
سەر لە دووی تۆ وەختێ گەڕام
بنەچەی سەربڕاوی خۆم دۆزییەوە،
هاوارم کرد:
سەر لە دووی تۆ کاتێک
باڵندەیەکی زلی خەمبار لە حەوشەکەدا بەدیل دەگری و
بە پلیکانەکەدا دێیتە خوار.

سەبارەت بە خەونم، ئەگەر چی نەمدەویست بتبینم
کاتێک بوتڵە بەتاڵەکان لە ژەنگی دەریاکە پڕ دەکەیت و
بەڕێدەکەویت لە ژێر تۆپەڵە هەورە چڕەکاندا،
دەربارەی ئەو زەوییەی کە دەیکێڵم
کاتێک لە کێڵگە دوورەکاندا شەو دادێت و
لەبیری دەکات بگەڕێتەوە،
من پاسەوانم،
ئەو ڕێگایە دەپارێزم کە لەژێر پێیەکانمدان.
من ڕێبەرم،
بەڵام پێڵاوەکانم هەرگیز هی من نین…

دەربارەی ڕۆژەکانی
بەرامبەر تیڤی تەنانەت کە دادەنیشێت و ئوتوو دەکات
کەسێک کە ڕۆژی ژیانی درێژ دەکشێ و دادەگیرسێ
کاتێک لەسەر کورسییەکە دەخوێنێتەوە،
وەک هەمیشە قاوە گەرمەکەی هەڵدەلووشێت.
کەسێک بەیانیان قاوەڵتی ئامادە دەکات و سەموون دەکڕێت
جار نا جار ئەلبوومەکە دەکاتەوە،
پرسەی نییە، ئەگەر چی وێنەی باوان، نەوە و مردووان…
مردووان مردووانن.
کەسێک دەستەکانی دەلەرزن
وەختێک سمتی ژنەکە دەگوشێت و زار دەکاتەوە.
مردووان مردووانن…
کەسێک کە دەیویست کاتژمێرەکە

لە مەچەک بکات و جلەکانی بگۆڕێ
کاتێک تەنانەت لەسەر مێز کە دادەنیشێت و ئوتوو دەکات.

کەسێک کە بە خێراییەکی زۆرتر نزیکتر دەبێتەوە
بە ئاڕاستەی دەستێک لەو کاتەی لێزمە باران دەکوژێتەوە و
تەمەکە خەستتر دەبێتەوە
وەک ئەوەی بیەوێت ئەمیان لەودا پشووبدات،
بە خۆی و ڕوخسار گەلێک چین لەسەر چین کەڵەکە دەبن
کاتێک لە ژوورەکراوەکەدا دووگمەی تیڤی دادەگرێت و
زەنگ بە دەستەکەی دەکات.
بە خۆی و زارێک کە شیعرێک دەخوێنێتەوە دەربارەی ئەوەی؛
باڵندەیەک لە نووتەکدا بەردەبێتەوە.
یا شیعرێک ناخوێنێتەوە دەربارەی ئەوەی؛
باڵندەیەک لە نووتەکدا بەردەبێتەوە.

پاشان بە ئاڕاستەی باڵندەیەک لە ناکاو کە بەر دەبێتەوە،
لەو شەقامەی کە شەوانە ڕووناکییەکەی پێ دەکات و
هەردەم کەسێکیش بەخەیاڵی پێتییەوە
دەستی لە دەستی منداڵێکدا،
ڕەنگبوو بیەوێت پیاسە بکات…

لە گفتوگۆی پەیوەست بە ڕزگاریی هەسارەکەوە، نەخشەکانیان هەڵدەواسن. پاش گەشتێک
بە نێو دارستان لە دامەنی درەختە ڕەق و وشک هەڵاتووەکاندا.
پیاوە گەنجەکەش لە بەردەمیان، سەر و سیمای هەڵبەوسکاو، جۆیەک کە تێیدا
لە پشتیەوە تەوژم دەدا و بە مەژوودا خۆی درێژ دەکات.
عەساکە زەڕینەکەی درێژ، لە دەست نووقاو بە ئەسک و پروسکی ئەوانەوە کە خوازیاربوون بەر لە تۆفان شارەکەیان جێبهێڵن و لە چیاکەدا بنیشنەوە.

پاپەڕە گەلە سپی پێشەکان بە بێ هیچ نیشانەیەکی لاوەیان، لە جووڵەیان بەسەر چرکە زۆرەملێکاندا دەکەون. وەک ئەوەی دەردەکەوە دەتوانرێ نزیکتر ببینرێت، ئەوە دەریایە، ئیمپراتۆریەتێک لەو نەوانەی با لە زماندا دەکەڕن و پێی ئاسەکە تاریک دەکەن. لەوە زەنگەکە هەردەم دەزرنگێتەوە و دەنگەکان پێکدا دەدەن ، بە خۆیان و

نامەی نووسراویان بە پۆستاڵ.

ئێوارەیەکی بەفرانبار** دواین زرمەی سامناکی بە هەواکەدا ڕۆکرد. کەشتییەکە بەو کتێبەی گڵۆپەکەی دادەگیرساند لە ئەفسانەکەی نەپەڕییەوە.
بوونەوەرە کەم ناسراوەکەش وەک ئەوەی دەسەڵاتی لە گەردوون دزیبێت، بە جووڵەی قورس و برسێتییەکی دڕنداون□وە لە نێوان زێیە باریکەکاندا بێ پشوودان دەیگرماند و غاری دەدا.

بەسەر قەرەوێڵەی خەوەکەدا و لە دامێنی، هزرە ترساوەکان کەڵەکەدەبن، بە پڕتاو لە ژێر پرچیدا ڕۆدەچن و گوێیەکانی دەسمن.
قاوشەکانیش سارد و بێ ڕەنگ لە کۆشی ئەو ژوورا نەی چەشنی خاچ هەڵواسراو بە پلازما.
بوتڵی تۆقێنەری هەناسە پێدەر و گەڵای وشک و ڕژاوی وەسیەت جار نا جارێک کە دەڕۆیشتن
با دەیبردن بە ڕووی ژێرەوەی زەوییەکە بۆ لای مێردمنداڵە نووستووەکەی.

لە دەرەوەش بە ئاڕاستەی پۆلیسەکان بە خۆیان و دەمانچەکانی کەمەریانەوە، لەژێر گڵۆپی سوور و زەردی ترافیکەکان، شەقامەکە پێڵاوەکانی هەڵدەکێشێ و خۆی لێ دەخوڕێت.

جیهانێکی ڕاوەستاوە، بە هەر بەرێکی شارەکەوە دەروازەکە خۆی ڕادەخات، لە نێوان تابلۆ تۆز لێ نیشتووەکان و ئەو درەختانەی لە دامێنی قیرەکاندا دەشنێنەوە لەو هەوایەی دەستەمۆیە.
دەشنێنەوە: لێ بە فریوی وەهمێک کە خوازیارن پێیان وابب□ت وا لە کاتژمێرەکە دەکەن
میلەکانی هەڵبسووڕێت،
بێ لە تاقیگەکان و
ئەو پەککەوتووانەی لە نێو هەوری حەبدا دەلەرزن.

- (بیلی کۆلینس) لە شیعری ئەرستۆدا دێڕە شیعرێکی هەیە بەم شێوەیە: ئەمە زۆر زووە، ساڵانێک بەر لە کەشتی نووح.

** ئێوارەیەکی بەفرانبار/ ئاماژەی ئەو کات و ساتەی□ ک□ قایرۆسی کۆرۆنا لەو پەڕی تەشەنەسەندن و بڵاو بوونەوەیدا بوو بە جیهاندا. لەو نێوەندەیشدا، باوکم و کەسانێکی دیکە لە

هاوڕێ و دۆستانم، هەڵگری قایرۆسەکە بوون و مەترسی مردن و لەناوچوون لەسەر ژیانیان بوو.

منداڵبازیی… لەخولیای کەسییەوە بۆ پرسی کۆمەڵایەتی لەچیرۆکی "نوورەشە"ی فەرهاد شاکەلیدا… عەبدوڵا سەڵێمان (مەشخەڵ)

لێکۆڵینەوە

پرسی منداڵبازیی چیرۆکێکی کۆنی مرۆقایەتییە

منداڵبازیی (Pederasty) بەو کردارە سێکسییە دەوترێت کە مرۆقی سەرووی هەژدە ساڵ لەگەڵ منداڵ و هەرزەکار چ کوڕ بن یان کچ ئەنجامی دەدەن. بە ئەنجام گەیاندنی ئەم کردارە لە ڕووی تەندروستییەوە زیان بە منداڵەکە دەگەیەنێت؛ لەلایەکەوە جەستەی منداڵەکە دەشێوێنێت و لەلایەکی ترەوە باری دەروونی ئەو منداڵە بە ئاڵۆزی دەمێنێتەوە و ڕەنگە تا مردن کاریگەرییەکەی بمێنێت. ئەم ڕەفتارە دژی مرۆییە لە گۆشە و کەنارەکانی کۆمەڵگە بەڵام بە نهێنی و دوور لە چاوی خەڵک ئەنجام دەدرێت. سیستەمە جیاوازەکانی کۆمەڵگە چ مەدەنی بن یان تۆتالیتاری؛ سزای تایبەتیان داناوە بۆ ئەو جۆرە کارە قێزەوەنانە. سەرباری بوونی ڕێگری لە بەردەم منداڵبازیی، کەچی تا ئێستا نەتوانراوە ڕیشەکێش بکرێت. زۆربەی جارەکانیش ئەو کردارە دەستدرێژییە یان لە لایەن دایک و باوک و دایەن و کەسوکار یان مامۆستا یان وەستا یان مەلا یان قەشە ئەنجام دەدرێت. هەر دوێنێ بوو "گەورەترین سکانداڵی ئابڕووبەری هەوەسبازی و منداڵبازی لەمێژووی میدیای بەریتانیا و کەناڵی BBC ئاشکرا بوو دەربارەی جیمی ساقیڵ گەورەترین کارەکتەری میدیایی و بەناوبانگترین دیجەی و بێژەری کەناڵی ناوبراو کە زیاتر لە

چوارسەد ڕاپۆرت و سکاڵا لە دژی دەستدرێژی کردنە سەر منداڵان درا بە پۆلیسی بەریتانیا"(١). لە ڕووی مێژووییەوە ئەم دەردە کۆمەڵایەتییە بۆ مێژووە بەراییەکانی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی دەگەڕێتەوە. واتە لەڕووی مێژووییەوە منداڵبازیی لە بەرەبەیانی مێژووەوە یەخەی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتیی گرتووە و لە تەواوی سەردەم و شارستانەتییە جیاوازەکان بوونی هەبووە و بە شێوەی جیاجیا دەرکەوتووە. ئایینیش سەرباری ڕەتکردنەوەی منداڵبازیی بەشێوەیەکی ئاشکرا، بەڵام هەندێک لە پیاوانی ئایینی بە بارە نهێنییەکەی ڕەواجیان بەم کارە داوە. ئەم کردارە قێزەوەنە ڕەنگە هەندێجار خولیای کەسیی بێت و هەندێجاریش بووبێتە حاڵەت. بەڵام لەهەموو حاڵەتەکاندا پەیوەندییەکی توندوتۆڵی بە مۆڕاڵ و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی ناو کۆمەڵگەوە هەبووە و هەیە. کاتێکیش مۆڕاڵ ڕوو لە خوار هەنگاو دەنێ، منداڵبازیی ڕوو لەسەر دەڕوات و بەرز دەبێتەوە. بەپێی سایتی (Info on Islam) لە ٩٥ % سایەق ترێلە و لۆرییەکانی وڵاتێکی موسوڵمانی وەک پاکستان منداڵبازی دەکەن و سێکس لەگەڵ منداڵی نێرینە دەکەن.(٢).

منداڵبازیی (بەچەبازیی و هەتیوبازیی) زۆر پێش پەیدابوونی ئایینەکانی ئیسلام و مەسیحی بە شێوەیەکی بەرچاو پراکتیک کراوە. لەیۆنانی کۆندا منداڵبازی بەرب□□او بووە و شارستانە جیاوازەکانیش بێبەری نەبوونە لە پیادەکردنی ئەم تاوانە دژی ئینسانییە. واتە وەک لەکەیەک بە درێژایی مێژووی کۆمەڵگەی ئینسانی بە نێوچەوانی مرۆڤایەتییەوە بووە. مرۆڤە بە ئازاد لە دایکبووەکانی ئەسینای کۆن مافی ئەوەیان هەبووە سوود لە کۆیلەکان وەربگرن و سێکسیان لەگەڵدا بکەن. هەروەها "کۆمەڵگەی ڕۆمانی کۆمەڵگەیەکی پەتریارکی یان پیاوسالاری بووە و پیاوە ڕۆمانییەکان ئازاد بوون لەوەی چێژ لە سێکسکردن وەربگرن ل□گ□□□ ن□رینەدا بێ ئەوەی پیاوەتی یان دۆخی کۆمەڵایەتییان لەدەست بدەن ئەگەر ڕۆڵی نێرایەتی ببینن. بۆ ئەم مەبەستەش سوودیان لە کۆیلەی نێر وەردەگرت(٣). ئایینەکان گەرچی لە ڕووخساردا دژایەتی منداڵبازیی دەکەن، بەڵام نەیانتوانیوە بک□و□ن□ دەرەوەی ئەو چوارچێوەیەی کە دەیەها چیرۆکی دڵتەزێن و سەدەها سکانداڵ لەخۆ دەگرێت کە هەزاران منداڵ بوونەتە قوربانی. هەر بۆنموونە پاپای کەنیسەی کاسۆلیک پیتەر هەلێرمان یەکێکە لەو پاپا دەستدرێژیکەرانەی دەیەی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو کە لاقەی منداڵانی کردووە"(٤). لە جیهانی ئیسلامیشدا و لە کات و شوێنی تایبەتدا ئەو دیمەنە ناشیرین و هەواڵە تاڵانە دەبینرێن و بەرگوێ دەکەون. لە سەردەمی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی، مێژوونووس مارساڵ هۆدگسن لە وتاری "شارستانی ئیسلامی لەسەدەکانی ناوەڕاست"دا

دەنوووسێت ” سەرباری ڕەتکردنەوەی بەهێزی ئەم دیاردەیە لەلایەن شەریعەتەوە، کەچی پەیوەندی سێکسی نێوان پیاوی پێگەیشتوو(بالغ)و هەرزەکار زۆر بە ئاسانی لەنێو بازنەی چینی باڵا قبووڵ دەکرا(٥). هەرچی سەردەمەکانی دواترە منداڵبازیی وەکو خۆی ماوەتەوە و چارەسەر نەکراوە. تەنانەت چینی ئەرستۆکراتی کۆمەڵگە، نەخشی بەرچاوی هەبووە لە فریودان و هەڵخەڵەتاندنی کوڕانی چینی هەژار و لاقەکردنیان. لە ئاستی نەوەنەتەوەییش گەلێ هەوڵ دراوە بۆ وەستانەوە دژ بەو پرسە و دیارترینیان “بۆ یەکەمجار وەزیرانی دادی چل و شەش دەوڵەتی ئەوروپی لەگەڵ ئەمەریکا لە ساڵی ٢٠١٢ لە بروکسلی پایتەختی بەلجیکا کۆ دەبنەوە تا ناڕەزایەتیی خۆیان سەبارەت بە منداڵبازیی دەربڕن”(٦). ڕەنگدانەوەی منداڵبازیی و نێربازیی (هاوڕەگەزبازیی) لە هونەر و ئەدەبیشدا بە ئاشکرا هەست پێدەکرێت. منداڵبازیی هەر تەنها مرۆڤە سادە و نەخوێندەوارەکانی کۆمەڵگەی نەگرتەوە، بەڵکو هەندێجار گەلێ هونەرمەند و ئەدیب دووچاری ئەو دەردە بوونە و ئەگەر لاپەڕەکانی مێژووی ئەدەب و هونەر هەڵبدەینەوە گەلێ ناومان بەرچاو دەکەوێ کە ڕەنگە ببنە مایەی شۆک و سەرسامی، لەوانە ” شاعیر و شانۆنامەنووسی ئێرلەندی ئۆسکار وایڵد(٧) یان کەڵە مەقامزانی بەغدا ڕەحمەتوڵڵا شەڵتاغ-ی کورد.(٨). ئەم دەردە کۆمەڵایەتییە کە تا ئێستا و کاتی نووسینی ئەم دێڕانە بەردەوامی هەیە و بەداخەوە هیچ ڕێ و شوێنێکی گونجاو نەگیراوەتە بەر بۆ چارەسەرکردنی بنەڕەتی، بەڵام وردبوونەوە لە زەمینەی سەرهەڵدانی ئەم دەردە کۆمەڵایەتییە دژە مرۆییە و سەرنجدان لە هۆکارەکان ڕەنگە خراپ نەبێت. بە بۆچوونی من کۆمەڵگە پاشکەوتووەکان زۆرتر زەمینەی لەبارن بۆ سەرهەڵدان و گەشەی ئەو تراژدییایە، بەتایبەتی کە ڕێژەی نەخوێندەواری لە ئاستێکی بەرزدایە. جگە لەمەش بوونی بەشایی سێکس و چەپاندن لە ژیانی مرۆڤەکاندا؛ کاریگەری خۆیان هەبووە و هەیە بەسەر دەستبردن بۆ وەها کارێکی ناپەسند. کلتوور و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و بە تایبەتی کاتێک داب و نەریت ڕێگر بێت لە ئاشکراکردنی ڕەگەزی ڕاستەقینەی مرۆڤەکان جا چ ئەوانەی لە ڕووی سروشتییەوە نێرن و بە ڕواڵەت وەک مێ دەردەکەون یان بە پێچەوانەوە، کاریگەری هەبووە و هەیە بەسەر ئایدێندتی مرۆڤەکان.

ستراکتەری کورتەچیرۆکی نوورەشەش

نوورەشەش ناوی شەشەمین کورتەچیرۆکی کتێبی “بەنی تاریکی” ی شاعیر و چیرۆکنووس فەرهاد شاکەلییە کە چاپی سێیەمی ساڵی ٢٠١١ لەلایەن دەزگای ئاراس”ەوە چاپ و بڵاو کراوەتەوە. ماجەرای دەقەکە بەم

جۆرەیە : نوورەشەشە و خانەوادەکەی لەنێو کەسوکاریاندا لە گوندەکەیان دەژیان. شەشە بە هەر کولەمەرگییەک بووە نەیهێشت نوورە و دایکی موحتاج بن. وەختێ شەشەی باوکی نوورە ماڵئاوایی لە ژیان دەکات، دایکی نوورە کێچ دەچێتە کەوڵیییەوە و هەوای شار لە کەللەی دەدات و چەندێ خزم و کەسوکار هەوڵی لەگەڵ دەدەن، بێسوود دەبێ و دەستی نوورە دەگرێت و دەچێتە شار. لەوێ لای وەستا شەریف کە هاو□ی□کی باوکی نوورەشەشە بووە، جێگایەک پەیدا دەکەن. نوورە سەرسام دەبێت بە بارودۆخی شار وەختێ لەسەر دیواری ناو ئاودەستخانەی مزگەوتەکان دەیەها دروشم و قسەی سەیر دەخوێنێتەوە. دواتر هەر بە هەوڵی وەستا شەریف کاری بەردەستی لای حەمەسەنی تەنەکەچی بۆ نوورەشەشە ددەدۆزنەوە. نوورە بێئاگا لە دونیای شار و پەیوەندییە ناتەندروستییەکانی شار خەریکی کارکردن دەبێت. تا ڕۆژێک وەستاکەی هەوڵ دەدات دەستدرێژی بکاتە سەر نوورەشەشە و نوورەش دەیکاتە دەنگەدەنگ و هەڵدێ. ماوەیەک بێکار دەمێنێتەوە. لێرەشەوە بۆڵە و گلەیی دایک دەست پێدەکات. تا ڕۆژێک نوورەشەشە بە هەوڵی خۆی کاری سەکنیی لای بلە زۆراب، مام برایم بۆ خۆی دەدۆزێتەوە. نوورەشەشە دڵی بە کارە تازەکەی خۆش بوو. ڕۆژێک وەستا برایم لە کاتی گەڕانەوەیان لە ڕێگا زەفەری پێدەبات و نوورە هەرچەند دەپاڕێتەوە کەڵکی نا بێت و لە تاوان تەسلیم دەبێت و دەڵێت توخوا وەستا یان مام برایم ئازارم مەدە با زۆر نەیەشێت.

مام برایم توخوا وازم لێبێنە
وس بە قویندەر
مامە برایم ئەومە قوربانت بەس ئەمجارە وازم لێ بێنە(٩).

ئیتر نوورە شەشە لێرەوە هەست دەکات سنووری منداڵی دەبڕێ و دەبێتە پیاو و پێ دەنێتە دنیای خەڵکە گەورەکان.

مام برایم توخوا ئازارم مەدە…
ئازارت نادەم، نا…دایکەنە دەی…
ئاخر توخوا زۆر دەترسم توخوا با ئێشی نەیەت.(١٠).

ئیتر لێرە ڕووداوەکانی نێو چیرۆکەکە دەگەنە چڵەپۆپە و (Rising Action) ڕوو دەدات. تەسلیمبوونی نوورەشەشە بە بلە زۆراب چڵەپۆپە (Climax) و خاڵی وەرچەرخانی ململانێی نێوان دوو دنیای تاوان و بێتاوان، جەللاد و قوربانی، ڕاوکەر و ونێچیرە. ئەو هێڵە ڕوو لەسەرەی ڕووداوەکان لەو خاڵەوە ڕوو لەخوار دەکشێت. ئیتر وەک دەرئەنجامی ئەم کردارە درامییە لە ئەدەبی گێڕانەوە، ڕووداوەکان

خــــاو د بن و و ململان كــــان ه ـــــورتر د بن و . دواجــــار نووس ر(حيكاي تخوان) ل ميانى ب كردنى فوئادى ئام زاي و ل گ راجى ن هز ل شارى ب غداد نوور ش ش د بين ت و س كنى ه ي و ئيتــر ب و ج ر   و ى وواو كــان د چ ت پ ش. ستراكتوورى چير كى نوور ش ش نيشاندانى كا بوون و ى پ يو نديي كلتوورى و ك م ا ي تيي كا ن ل شار، ئ و پ يو نديان ى ك ل گونددا ه شتا ب هاكانيــان ل ئاســت كى ب رزتــردان. نيشانــدانى دوو و ن ى ل كجيــاوازى شــار و لاد و دوو ج ر پ يو نــدى و دوو ج ر ژيــا ن ، ئاماژ ي كى گرنگ ب گ ش ى پيش و ريى ك شاريش و ك د ر ئ نجامى ئ و گ ش كردن هات ت بوون و شك و ش و ى پ دراو . شاريش و ك وتمان ب پا وانى چير ك ك “نوور ش ش ” ج ى امان و س رسوو مان بوو.” نوور ش ش ز ر د ى ب شار خ ش بوو. ح زى د كرد ش و و ژ ب ناو ك ان و باز و ق يس ريدا بسوو ت و ت ماشاى دوكان و ك گا و شتى جوان بكات”(١١). نووس ر ل ه بژاردنى كار كت ر كانى چير كــــى “نـــــوور ش ش ”دا ز ر ب وردى ل ك ى پ يو نـــــديي ك م ا ي تيي كانى نيو ى دوو مى س د ى بيست مى ك م گ ى كوردستانى وانيــو . ب ي كــار كت رى گونجــاوى ب كــار و شــو نى گونجــاو ه بــژاردوو . ســيف ت كانى پــا وان ســ ر كيي كان(Protagonist) ل چير كى نوور ش ش بريتين ل :

ي ك: ن خو نــد وارن يــان ك لك خو نــد وارن و دووريــى ئ و كار كت ران ل قوتابخان و كت ب و زانست و م عريف .

دوو: ساد ن و ب ك م   گرفتى د روونيى د ور دراون، ه رچ ند ك ش ى ئابوورى ي ك ك ل ك ش گشتى و باو كانى كار كت ر كان.

ســ : د پــاكى و نيي ت پــاكى ك م ــا ي تى كار كت ر كـــان و واب ســت بوونيان ب كلتـــوور و پ يو نــديي ك م ا ي تيي كــانى پاشماو ى سيست مى د ر ب گا ي تى .

چوار: ب ك سى و غيابى پ رو رد ى دروست و ن بوونى س رپ رشتيار و ل پرسين و ب تايب تى نوور ك باوكى ن ماو و دايكيشى فرياى ژيانى س ختى شار ناك و ت.

ب مج ر ف رهاد شاك لى ب وش و ل   گ ى كورت چير ك ك و و ن ى ديم ن كمان ب د ك ش ت ك ب ش و ي كى نه نى و ناديار ل س ر ديوارى ن و ساختمانى ك م گ ه واسراو و مر ڤ كانيش نايبينن.

دات پينى ه   درامييى م را ل بونيادى د قى نوور ش ش دا

ل بونيــادى د قــى چير كــى نــوور ش ش دا ه ــى دراميــى م را ل ب رزبوون و و داب زينداي . ل ك م گ ى كوردستان و ل لاد ي كى

ناوچەی گەرمیان کە لە لایەکەوە ئایین زۆربەی ژیانی خەڵکی زەحمەتکێشی خستۆتە ژێر چاودێری و لە لایەکی ترەوە پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان لە چەشنی خزمایەتی و هۆز و عەشیرەت زۆر بە زەقی سێبەری هەیە بەسەر ژیانی تاکەکانەوە. مۆراڵێش لەژێر کارتێکردن و کاریگەری ئەو دوو فاکتەرە ئاکتیڤەوە پێناسەی کراوە. بۆیە لادان لەهێڵێ مۆڕاڵ گەورەترین پرسیار لەسەر کەسێتیی تاک دروست دەکات و هەندێ جار خزم و کەسوکاریش دەکەونە ژێر فشاری کۆمەڵایەتییەوە و پەرچەکردار و هەڵوێست وەردەگرن. لە کورتەچیرۆکی نوورەشەشە ئەو سەروەرییەی کە مۆڕاڵ لە کۆمەڵگەی کوردستان هەیەتی ل□ ئەنجامی دەسدرێژی کردنە سەر نوورەشەشە تووشی داتەپین دەبێت و نیشاندانی وێنەیەکی قێزەوەنە لە حاڵەتێک ک□ ئیش لەسەر کوشتنی بەها مرۆییەکان دەکات. مۆڕاڵ لە دەقی نوورەشەشە بە دوو جۆر خۆی نمایش دەکات. جۆرێکیان مۆڕاڵی دیار و بێگەردە کە بە فلتەری ژیانی کۆمەڵایەتی تاکەکاندا تێدەپەڕێت و بە ڕێزیشەوە ناوی دەهێنرێت. بەڵام ئەوی تریان مۆڕاڵی نادیار و خەوشدارە کە بە هیچ جۆرێک بە فلتەری کلتوور و ژیانی کۆمەڵایەتیدا تێناپەڕێت. بەڵام سەرباری ئەو پێداگرییەی مرۆڤەکان لەسەر مۆڕاڵ، کەچی بە هەزاران مرۆڤ دەبینین ڕۆژانە دەبنە قوربانی حەز و خولیا و شەهوەتی ناوگەڵی مرۆڤگەلێک کە بچووکترین ئینتمایان نییە بۆ مەسەلە مۆڕاڵییەکان. پیشەگەلی لە چەشنی تەنەکەچی و سەکنی و فیتەر و کوشنچی و وایەرمەن و..تاد، بە گشتی ناچنە چوارچێوەی ئەو دیمەنە ناقۆڵا و ناشرینەوە، چونکە ئەو پیشەگەلە سەرباری ئەوەی سەرچاوەی بژێوی سەدان و هەزارەها خێزانن و بە هەزاران وەستای بەڕێز دوور لەو کارە دڕندانەیە بە ئارەقی نێوچەوانیان بژیوی خۆیان و خێزانەکانیان دابین کردووە و دەیکەن. بەڵام لە پەنای ئەمانەشدا و لەلایەن گەلێ وەستای نائینسانەوە و لە چوارچێوەی هەر ئەو پیشەگەلەوە گەلێ منداڵی جوانکیلەی پاک و بێگەردیان کردۆتە نێچیری شەهوەت و دەروونە نەخۆشەکانیان و دووچاری کارەساتیان کردوون، ئەمانیش بە دەوری خۆیان هەم وەک تۆڵەکردنەوەی خۆیان و هەمیش وەک خوو و نەریتێک کە ژیانیانی نەخشاندووە، درێژە بەو کارە ترسناکە دەدەن. واتە منداڵبازی هەر تەنها لە چوارچێوەی خولیا و ئارەزوو نەماوەتەوە، بەڵکو لە چیرۆکی نوورەشەشە بۆتە حاڵەت، بەڵام حاڵەتێکی ترسناک و نادیار.

فەرهاد شاکەلی وەک نووسەرێکی بوێر لە پایزی ساڵی ١٩٨٣ دا دەست دەخاتە سەر دەردێکی ترسناک کە بەرۆکی کۆمەڵگەی کوردستانی گرتووە و چاونەترسانە وێنای دەکات. بێدەنگی لە ئاست ئەو دەردە کۆمەڵایەتییە و لا لێنەکردنەوەی بۆ کۆمەڵێ هۆکار دەگەڕێتەوە کە گرنگترینیان ئەمانەن:

یەک : ترس لە شکانی شکۆی کۆمەڵایەتیی مرۆڤ و کەمڕەنگبوونەوەی شانازییە کلتوورییەکان.
دوو : سەرقاڵیی تەواوی ناوەندەکانی نووسین و ڕۆشنبیری بە کێشە سیاسییەکان و مەسەلەی خەباتی کورد و شۆڕش و ڕزگاری مرۆڤی کوردەوە و بینینی ئەم پەتا کۆمەڵایەتییە وەک کێشەیەکی لاوەکی.
سێ : نەبوونی ڕەخنەیەکی کۆمەڵایەتی و لە ئارادانەبوونی سیستەمێکی پەروەردەیی دروست سەبارەت بە سەرجەم دیاردە و کێشەکان و ئاڕاستەکردنی کۆمەڵگە بەرەو ڕەهەندەکانی کرانەوە و مۆدێرنەکردنی ژیان.
چوار : ئامادەنەبوونی نووسەرانی کورد بە سازشکردن لەسەر ناعەقڵانیەت و دەستگرتن بە کۆمەڵێ بەها؛ کە کار لەسەر خۆدزینەوە و دروستکردنی ناسنامەی نووسەر دەکەن لە بوارەکانی کۆمەڵایەتیی و ڕۆشنبیریی.
پێنجەم : فەرامۆشکردنی ئەم پرسە کۆمەڵایەتییە لەلایەن ڕای گشتی و میدیا و دەسەڵاتە کۆنەپارێزەکانی کۆمەڵگەوە.
پشتگوێخستنی ئەم پرسە کۆمەڵایەتییە کە مەترسی هەیە بۆ سەر بەهاکانی ژیان، هۆکارێکە بەرەو بۆگەن بردنی کۆمەڵگە و کەنارخستنی ژیان لە لێواری کارەسات و ڕووداوە نەخوازراوەکان.

کۆمەڵگەی کوردستان و پرسی منداڵبازی..خولیا یان حاڵەت؟

لەکۆمەڵگەی کوردستاندا (بەتایبەتی لە باشووری کوردستان) پرسی منداڵبازی لەدەرەوەی سنوورە ناسراوەکانی مەڵا و ژیانی خێزانەوە هەناسەکانی خۆی داوە. نیوەی دووەمی سەدەی بیستەم و بگرە زوتریش ئەوەی نەخشی ژیانی کۆمەڵایەتیی و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی دیاری دەکرد، بریتی بوو لە سیستەمێکی تۆتالیتاری و حکومڕانی دەوڵەتێک کە هەمووشتێکی لەلوولەی چەک و سەرکوتی سیاسیدا دەبینیەوە. پەروەردە و فێربوون، میدیا، هۆشیاری کۆمەڵایەتیی جگە لە بەرجەستەکردنەوەی بەرژەوەندییەکانی حکومەتی سەرکوتگەر هیچی تر نەبوون. لەدۆخێکی وەهادا بەدڵنیاییەوە خزمەتگوزاری و ئاوەدان کردنەوە و خۆشگوزەرانی کۆمەڵایەتیی و سەقامگیری ئاسایش بۆ گەلی کورد خەونگەلێکی دوور بوون. ئەمە جگە لەوەی کە دۆخی سیاسیی کورد وەک بوونی بزووتنەوەیەکی ناڕەزایی و خەباتێکی چەکدارانە دژ بە حکومەتە یەک لەدوای یەکەکانی عێراق زەمینە خۆشکەر بوون بۆ هیشتنەوەی ئەو پارچەیە لەدواکەوتوویەکی نەخوازراو. بۆیە لە وەها کۆمەڵگەیەکدا دەبینین کە سەرباری پرسی منداڵبازی، پرسگەلی وەک نێربازی و ئاژەڵبازیش بوونی هەبووە. ئەم پرسانە لە بنچینەدا

ڕەنگدانەوەی ئەو هەلومەرجەن کە مرۆڤەکان توانای هەڵبژاردنیان نییە و ناتوانن ئازادییەکانیان دەستەبەر بکەن. واتە فەزای کۆمەڵایەتی و ئابووریی کوردستان بە جۆرێک بووە کە مرۆڤەکان لە بەرامبەر غەریزە و ئارەزووەکانیان جگە لە پەنا بردن بە درۆ و فێڵکردن لە خەڵک هیچی تریان لەدەست نەهاتووە. ئەمە ئەگەر چی هیچ ئامار و داتایەکی دادگا و دەزگای پۆلیسی کوردستانمان سەبارەت بە دەستدرێژی کردنە سەر منداڵ لە بەردەستدا نییە، بەڵام ئەمە بەو مانایە نییە کە ئەو دیاردەیە بنبڕ بووە. چونکە زۆرجار ترس و شەرم ڕێگرن لە پەردە لادان لەسەر ئەو دیاردەیە. دۆخی کۆمەڵایەتی کوردستان کە بارگاوییە بە شەرم و ترس، فەراهەمهێنەری زەمینەیەکە کە تیایدا قوربانییەکانی ئەم پرسە نەک هەر ئامادە نین داوای گێڕانەوەی شکۆ و مافی پێشێلکراویان بکەن، بەڵکو قایلبەخشن بەو ستەمە. بێدەنگبوون لەم شکانی شکۆیە، بێدەنگبوونە یان دەستبەرداربوونە لە بەهای مرۆیی. هەر لەم دۆخە شەرمئاوەرە بە نموونە تا کۆتایی سەدەی بیستەمیش ئاژەڵبازی (بەتایبەتی کەرگاین) دیاردەیەکی بڵاو بوو و نەک هەر لە گوندەکانی کوردستان بەڵکە لە شارەکانیش گەنج و هەرزەکاران بەشانازییەوە چیرۆکەکانی خۆیان لە چۆنیەتی گاینی ماکەر دەگێڕایەوە. دیاردەی ئاژەڵبازی سەر بە کلتووری دەرەبەگایەتییە و کاتێ کۆمەڵگە لە سەرەتاکانی قۆناغی سەرمایەداری دایە و هێشتا عەقڵییەتی کۆمەڵگە عەقڵییەتێکی لادێییە و مرۆڤەکان سوێند بە سەری یەکتر دەخۆن، ئاژەڵبازیش کۆڕی کوڕ و کاڵ گەرم دەکات. ئەگەر ترس و شەرم ڕێگر بن لە بەئاشکرا باسکردنی منداڵبازیی، ئەوا ئاژەڵبازیی ئەو ترسەی تێدا نییە. ئاژەڵبازیی هەندێجار بۆتە ناو و ناتۆرە و بەخشینی سیفەتی ناشیرین بە ئینسانەکان و هەندێجاری تریش بۆتە مایەی دەیان نووکتەی کۆمەڵایەتیی لەسەر مرۆڤەکان.

منداڵبازیی ئەگەر لە سەرەتاوە وەک بەشایی سێکسی و خولیای تاک خۆی نمایش بکات، بەڵام دواتر وەک پرسیکی کۆمەڵایەتی گەشە دەکات و لە نێو توێژێک لە پیشەوەران دەبێتە حاڵەتی باو و نەوە دوای نەوە پەیڕەوی دەکەن. لە گەڵ گەشەی شارو پیشەسازی و بڵاوبوونەوەی قوتابخانە و خوێندەواری لە کۆمەڵگە، ئەم پرسە بنەبڕ نابێت بەڵام کەم بوونەوەی بەرچاو بەخۆیەوە دەبینێت.

فەرهاد شاکەلی لە دەقی چیرۆکی نوورەشەشەدا زیرەکانە جووڵە بە کارەکتەرەکانی ناو دەقەکە دەکات چ لە ڕایەڵەی پەیوەندییەکانیان و چ لە گفتوگۆ و مەنەلۆگی کارەکتەرەکان کە لە بەردەم گەشە و بەرەو ئاڵۆزبوونی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی ژیانی شار تووشی بارودۆخێکی نەخوازراو دێن. نووسەر بە هەڵبژاردنی کارەکتەرەکان و

شوێنکات و چنینی گرێچنە و دیالۆگەکان جوان ئیشی لەسەر پرسەک کردووە کە کەم نووسەر لە پانتایی ئەدەبی کوردی وەراویەتی خۆی لەبدات و زۆر کەمیش ئاوڕ لەم حاڵەتە دراوەتەوە، کە بە هەزاران مرۆڤی کردۆتە قوربانی بێئەوەی کۆمەڵگە لەئاست ئەو کارەساتە جەرگبڕە هەستی بجووڵێت و ڕابچڵەکێت.

سەرەتای تەمموزی ٢٠١٣
کەنەدا

سەرچاوەکان :

١-سکانداڵی ئابەوبەر لە بی بی سی ئاشکرا بوو، سایتی بەهاری کورد ئاژانسی هەواڵی نەودەوڵەتی http://baharikurd.com/ku/far-ku/82-culture/219-bbc-jimmy-savile-sexual-abuse-scandal.html
٢-بڕوانە سایتی Info on Islam کە زانیاری بەکۆمەڵکی سەبارەت بەو دەردە کۆمەڵایەتییە خستۆتە بەرچاو http://crombouke.blogspot.ca/2010/01/1.html
٣-هاوڕەگەزبازی لە ڕۆمای کۆن. بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە سایتی http://en.wikipedia.org/wiki/Homosexuality_in_ancient_Rome
٤-پاپا لەسەرووی یاساوە نییە، تاوانەکانی ناو کەنیسەی کاسۆلیک داوای دادپەروەری دەکەن. نووسینی کریستۆفەر هیچنیس. بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە سایتی http://www.slate.com/articles/news_and_politics/fighting_words/2010/03/the_pope_is_not_above_the_law.html
٥-شارستانی ئیسلامی لەسەدەکانی ناوەڕاست نووسینی مارشاڵ هودگسن. وەرگیراو لەم سایتەی خوارەوە. http://en.metapedia.org/wiki/Pederasty_in_Mohammedanism
٦-هاوپەیمانییەکی نوێ دژ بە پۆرنۆگرافی منداڵان دەبەسترێت، سایتی ڕادیۆی کوردی لە سوید بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2200&artikel=5368292
٧-ژیاننامەی ئۆسکارد وایڵد بڕوانە کتێبی Oscar Wilde By Richard Ellmann 1987
٨-کەڵەپووری مۆقامزانی بەغدا ئەحمەتووفا شێتاغ-ی کورد جەلال خدر گۆڤاری ڕامان ژمارە ٥٢ ی ساڵی ٢٠٠٠ لاپەڕە ٨٧.
٩-بەنی تاریکی کۆچیرەک نووسینی فەرهاد شاکەلی لە بڵاوکراوەکانی دەزگای ئاراس هەولێر چاپی سێیەم ٢٠١١.

١٠-ھەمان سەرچاوەی پێشوو.
١١- ھەمان سەرچاوەی پێشوو.

عەزیز گەردی ڕێزێکی بە بەرھەم لە دامەنی قەڵادا… یوسف محەمەد بەرزنجی

تێوەردان(مداخلە):
نەتەوە چۆن خاوەنی زمان وکەلتوورو خاک وسەروەرییەکانی دیکەیە، نێوەندی ڕۆشنبیری وڕوناکبیریش بەھەمان شێوە خاوەنی سامان وبەھاو و گەنجینەی مەزنی عەقڵی و داھێنانی تایبەت بەخۆیەتی، ئەدیب و شاعیران ونوسەران ھونەرمەندەکان بەھەموو بوارو نێوەندو ڕێچکەکانییەوە، سامانی نیشتمانیی وسەروەری و گەنجینەیی لە بننەھاتووی گەلەکانیان، پارێزگاریکردن لەدەستکەوت و سامان و گەنجینەی وڵات ونەتەوە، بەستراوەتە بەپلەیەکی بەرز بەکەسایەتییە دەست ڕەنگین و داھێنەرو بەبەرھەم و ماندووەکانی ئەم نێوەندەوە، پێشکەوتن تەنیا لە بواری تەکنەلۆژیاو باڵەخانەو پرودو تونێل و ڕێگاوبان وئابووری و پیشەسازیدا نییە، بەڵکو بەشێکی گەورەو گرنگی بەر نێوەندی ڕوناکبیری و داھێنانی عەقڵی وھزری مرۆڤ و کەسایەتییەکانی دەکەوێت، ئەوەی لەم دونیا جەنجاڵ وپڕکێشمەکێش و خۆخواردنەوەو داڕوخانەی مرۆڤ و وێران بوونی نیشتمان و کاوول بوونی شارستانییەکاندا دێتەدی و مرۆڤایەتی بەنی پێوەناوەو مرۆڤایەتی لەدامەنی شەڕێکی خۆکوژیدا چاوەڕێیەتی و چەکە کۆکوژو ناوکییەکان لە ئامادەباشیدان لەبەرانبەر یەکترداو لە ڕۆژو ساڵ و چرکەوکاتی نزیک بونەوەیدایە بە وێران بوون و کاولبوونی گۆی زەویی و مرۆڤایەتی، ڕەنگە لەئان و ساتدابێت، بەتێکوپێکدانی مرۆڤایەتی و شارستانیەتی ھەزاران ساڵەو بە بەخۆڵەمێش بوونی گەردون بەھەموو زیندەورانی زیندوو مردووییەوە، بەخاکیشەوە، بەڵام ئەوەی ئەمڕۆ بە پێشکەوتن و بەرەو پێشەوە چونی کۆمەڵگەو مرۆڤایەتی تێدەکۆشێ، ھزرمەندو نوسەرو ڕوناکبیرو ھونەرمەندەکانن، کە لەسەردەستی بەرھەمی ھزری ئەواندا گەلان و میللەتان ھەنگاوی گەورەی

پێشکەوتنیان بەسەخاوەتەوە بڕیوە و لەمەنزڵگەی سەروەری و وچانی بەرزدا بەدونیای پێشکەوتن دەڕوانن و لەخەونی گەوردا دەژین.

عەزیز گەردی وەک نمونە:

عەزیز گەردی، پیاوێکی دەگمەن، ماندو بێدەنگ و سادەو ساکار هێمن دورەپەرێزو خۆدەرنەخەر، عەقڵێکی نوازەو بەخزمەت بەگەلەکەی، بەرهەمەکانی بەقەد باڵای مرۆۋێکی کوردە، زاناو زمانزانە، لەئینگلیزی و فەرەنسی، فارسیی، عەرەبی، ئازەری، کوردی… ڕەنگە کەم گوتبێت دەزانێت، تائێستا لەشاشەیەکی تیقیەکەوە نەبێنراوە، لەکۆڕێکدا دەرنەکەوتوو، بەڵام دەیان کتێبیی بەکتێبخانەی کوردی نوسیوەو وەرگێڕاوە، هەموو چاپکراوەکانی خۆیی بەهەوڵوماندوبوون وشەونخونی و پڕئازاروخەونی مەزنەوە چاپکردووە، ئەو دکتواری هەیە، بەڵام قەت لەهیچ کتێبێکیدا، لەسەر ڕوو بەرگی چاپکراوێکیدا دالێک بەپێشخانی ناوەکەی دانەنراوە، عەزیز گەردی کوڕی لادێ و شارە، بەڵام خەمی ئەو کتێب و خوێندەواری و پێشکەوتنە بەگەلەکەی، ئەو بەمامۆستایەتی دەیان نەوەی شارو گوندی تا زانکۆ پێگەیاندووە، ئەوەندەی بەخەمی خوێندەوارییەوە بووە، نیوئەوەندە بەخەمی خۆیەوە نەبووە، ئەو پیاوێکی مەزنە سامانی گەورەو گەنجینەی نەبڕاوەی ئەم گەلەیە، چۆن ئاسایش وئارامی بۆپێشکەوتن بەنرخ و بەکەڵکە، نوسەران وڕوناکبیرانیش بۆگەل بەکەڵک وبەسودن، نابێت ئەم گەنجینەو سامانە نەتەوەییانە فرامۆش وپەراوێز بخرێن،تکایە عەزیز گەردی کەوەک ڕێزێکی بەردارو گوڵێکی بۆنخۆشە فەرمامۆش مەکەن و بەهاناییەوە بچن، چونکە ئەم سامانەگەورەو مەزنانە تا سەدەیەکی تر ڕەنگە دروست نەبنەوە، تا لەژیاندان ڕێزیان بگرن و بەسامانی گەل وخاکی خۆتانی بزانن و بابیرنەچنەوە.

عەزیزگەردی ویادەوری:

لەسەرەتایی ساڵی هەشتاوە مامۆستا عەزیز گەردی دەناسم، چەندجارێک لەناحیەی بەحرکەمەنزڵگەو زێدی خۆیی سەردانم کردووەو بەخزمەتی گەیشتووم، لەگەڵ مامۆستای پارێزەرو خەمخۆری مێژوو کەلەپوورو دڵسۆز مامۆستا (عەبدولڕەقیب یوسف)سەردانم کردووەو بەسەرمان کردۆتەوە، کاتێک مامۆستا لەزانکۆی موسڵ قوتابیی بوو لەبەشی فەرەنسی، لەیەکەم ساڵدا کتێبێکی لەفەرەنسییەوە کردە عەرەبیی و لەزانکۆ بەهۆی لێهاتووی و توانای ئەم کەسایەتیە لەقۆناغی یەکەم بەرزکرایەوە بۆقۆناغی سێیەم وڕێزی لەزانکۆ لێگیراوەو بەبەهای بەرزەوە سەیری کرا، ئەوکاتەش دەهاتە سلێمانی چەندجار لەگازینۆی

گەل و میوانخانەکەی میرزاحسەن، ئوتێلی گەل یەکترمان بینیوە، ئەو کاتەی سەرەتای ساڵانی هەشتاکان، (ئەدەبی بێگانان)ی چاپکرد بەچەندبەرگێک و (داغستانی من)ی ڕەسوڵ هەمزەتۆڤی لەئینگلیزییەوە وەرگێڕاوچاپ و بڵاو کردەوە، زیاتر ناسراو ناوی لەناوەندی ئەدەبیدا لەدرەوشانەوەدا بوو، مامۆستا عەزیزم کاتێک ناسی گەنجێکی ١٤ ساڵان بووم، زۆر سەرسام بووم بەزمان پاراوی و سادەیی و لەسەرخۆیی و دەوڵەمەندو کامڵ لە مەعریفەدا، ئەوکاتەی (کتێبخانەی خاکی)مان لەگازێنەی گەل هەبوولەگەڵ شەهید مەحمودخاکی، لەشەقامی مەولەوی تەنیشت پۆستەی سلێمانی، سەردانی دەکردین و دەمانبینی وبەخزمەتی دەگەیشتین، هەرکاتێک هاتبێتە سلێمانی سەردانی مامۆستای شوێنەوارو ناس ومێژووپەروەر مامۆستا عەبدولڕەقیب یوسفی کردووە، ئەوەندەی بزانم ئەم دوکەسایەتیە زۆر ڕێزو خۆشەویستی لەنێوانەدا هەیە.

عەزیز گەردی کێیە:

عەزیزگەردی، پیاوێکی بێگەردە پاکە دڵسۆزە ناوی(عەزیز ئەحمەد عەبدوڵڵا)یە ساڵی ١٩٤٧لە بەحرکە لەدایک بووە، ساڵی ١٩٦٨ هاتونەتە شاری هەولێر، بەڵام زۆری بنەماڵەکەیان هەر لەناحیەی بەحرکە ماونەتەوەو بەکاری ئاژەڵداری وجوتیارییەوە سەرقاڵبوون،ساڵی ١٩٩٤ ماستەری بەدەستهێناوە، ١٩٩٩ دکتۆرای بەدەست هێناوە لەسەر(سەروا) لەزۆرێک لەقوتابخانەکان مامۆستایەتی کردووەو وانەی وتۆتەوە، دوای ئەوەی زانکۆی تەواوکردووە بۆتە مامۆستای کۆلیژی ئەدەبیاتی زانکۆی سەڵاحەددین، وەیەکێکە لەنوسەرە پڕبەرهەمەکان لەنوسین و وەرگێڕاندا، بەداخەوە بەهۆیی نەخۆشیوە ڕۆژی دووشممە ٦-٦-٢٠٢٢. ماڵ ئاوایی کردو بەجێیهێشتین، زۆرێک لەکەس و لایەن و دەزگاکان ویستویانە ڕێزلێنان و بۆنەی بۆ سازکەن، بەڵام ئەو ڕەتی کردۆتەوەو رازی نەبووە، ئەو هەمیشە دەڵێت: بەرهەمەکانم ماندوبوونم حەزی خۆمەو مننەت بەسەرکەسدا ناکەم.

داغستانی من و نامەیەک:

کاتێک (داغستانی من)ی ڕەسوڵ هەمزەتۆڤ، لەلایەن مامۆستا عەزیز گەردییەوەچاپ وبڵاوکرایەوە، لەمانگی (٩)ی ساڵی ١٩٨٥، بەهێنانی کتێبەکەی سەردانی شاری سلێمانی کردوو، بەخزمەتی گەیشتم وداوام لێکرد ژمارەیەکی زۆر لەکتێبەکەیم بۆبنێرێت بۆئەوەی بۆی بفرۆشم وبۆی ساخ بکەمەوە،ئەو پەیمانیدا بۆم بنێرێت ئەوەبوو کە گەیشتەوە بەشاری هەولێر، گەڕایەوەو،بەژمارە(١٧٠)دانەی بۆهێنام منیش

هەموویم بۆفرۆشت و بە بەڕێز هیمداد حسێن کەئەو کاتە قوتابی زانکۆی سەڵاح ددین بوو، لەکۆلێژی ئاداب بەشی زمانی فارسی و هاوڕێی قوتابیان خوالێخۆشبوو سابیرشێخ حسێنی حاجی مامەندی و دکتۆر عەتاڕەشید حسێن بوو، لەهەمان کۆلیژو جارجار دەهاتە سلێمانی، پارەی کتێبەکانم بەشێکی فرۆشراوی بۆناردو پاشتر ئەویشم بۆنارد، ئەویش پاشتر داغستانی من، بەرگی دووەمی بەکاغەزی بۆر چاپکردبوو، بەڵام بەپەڕەی سپی وجیاواز لەچاپەکەی دانەیەکی بۆناردم، ئەم نام□ی□ی کەدەیخوێننەوە باسی دکتۆر هیمداد حسێن و(١٧٠)ژمارە داغستانی من و کتێبە فرۆشراوەکان دەکات مێژووی نامەکە وەک بەڵگەو دیکۆمێنت بۆ بەرواری ١٩٨٥|٩|١٤ دەگەڕێتەوە، کتێبی (داغستانی من)ی ١٩٨٥ |٩|٢٥ بەدیاری و پێشکەش بۆ ناردم تائێستا لەلام پارێزراون.

هەولێر
٩٨٥|٩|١٤
بۆکاک یوسف محەمەد، کتێبخانەی خاکی
سڵاو…
ـــ کاک یوسف کەداغستانەکەم
هێنا سلێمانی(١٧٠)دانەم لات
بەجێ هێشت. نازانم چیت لێکردون؟
ئایا بەکتێبخانەکانت فرۆشتوە یان
لای خۆت ماوەتەوە؟
ئەگەر فرۆشراوە پارەکەم بۆ بنێرە
ئەگەر نەفرۆشراوە حەزدەکەم
بزانم چی بەسەرهاتوە.
ـــ وەعدم دابوو کەدانەیەکی سپی
داغستانت بۆ بنێرم، ببورە
کەنەمنارد، چونکە پێ ڕانەگەیشتم…
ئێوارە بوو، کاک هیمداد گوتی:
بەیانی دەچمە سلێمانی پێ ڕانەگەیشتم
بچمەوە ماڵێ …

برات عزیزگەردی

کۆپی دەستخەتی نامەکەی دکتۆر عەزیز گەردی

نامەیەک لەسلێمانییەوە:

٢٠٢٢|٦|٦

بۆ دکتۆر عەزیز گەردی ئازیزم

پاش سڵاوڕێز…

دکتۆرگیان من گەنجێک بوو تۆم ناسی، سەرەتا بەرھەمەکانتم بینی و خوێندمەوەو پاشان خۆتم بینی و تۆم خۆشویست، کاتێکیش بویت بەھاوڕێم و بەرھەمەکانتم لە ئامێزی خۆشەویستی و خوێندنەوەدا لە ئامێزگرت، زیاتر بەتۆ و بەرھەمە بێوێنەو نایابەکانت و بەزمانە بەگڕەو گەڕەکانت سەرسام بووم، زیاتر تۆ وەک گەنجینەو سامانێکی ئەم گەلە لام گەورەترو گەورتربویت و بوەتە یەکێک لە مەزنەکانی نێو کتێبخانەی کوردی کۆمەڵەیەکی گەورەت بەوێنەی ڕەشکەیەک گەنمی قەندەهاری بەگوڵەوەت خستە نێو خەرمانی پڕبەرەکەتی کتێبخانەی کوردییەوەو ئەو خەرمانە مەعریفیی و ڕۆشنبیرییەت دەوڵەمەند ودەوڵەمەند ترکرد، کەئەمە شانازی بۆ بوونتەوە دەکەین، ئێستا کەتۆ لەنەوجەدا بەدەم ئازارەوە دەتلێیتەوەو لە بەرگریدای، ئەمە خەمێکی قوڵمان لەناخدا هەڵگرتووەو چاوەڕێی سەرفرازی و چاکبوونەوەی تۆ دەکەین، تا دەست بدەیتەوە ژێرباڵی خەرمانی پڕبەرەکەتی مەعریفەو زانستت، دوبارە وەک ڕۆژە بە بەرھەمەکەی دامەنی قەڵای سەربەرزی هەولێرەکەمان بت بینین.

دکتۆرگیان، ئەمەی خوێنەرو قوتابیەکانت، تۆمان خۆشدەوێت و تۆمان لەیادەو قەت بیرمان ناچیتەوەو فەرامۆشت ناکەین، خوازیاربووین بەزوترین کات بەتەندروستییەکی باشەوە، بتبینین و بەدیدارت شادبین بەڵام بەداخەوە زوو بەجێدھێشتین و ئەمەت لە بێنازی کتێب و وەرگێڕاندا بەجێھێشت. یادت بەخێر و ڕۆحت ئارام.

دڵسۆزت: یوسف محەمەد بەرزنجی

سلێمانی٦|٦|٢٠٢٢

بەشێک لە بەرھەم و خەرمانە پڕبەرەکەتەکەی دکتۆر عەزیز گەرد

*بەشێک لە بەرھەمەکانی مامۆستا عەزیز گەردی :

نوسین ولێکۆڵینەوە

- ئ□د□ب و□خن□ سا□ی ١٩٧٤
- چ□ش□ی ئ□د□بی

-پ□خشانی کوردی سا□ی ١٩٨٧

-□□وانب□ژی ٣ ب□رگ ١٩٧٢ـ١٩٧٩

- ئ□د□بی ب□راودکاری، سا□ی ١٩٧٨
- ئ□د□بی ب□گانان ٥ ب□رگ ١٩٨٥
- س□روا سا□ی ١٩٩٨
- ک□شی شیعری کلاسیکی کوردی ب□راودکردنی ل□گ□□ ع□روزی ع□ر□بی سا□ی ١٩٩٩
- راب□ری ک□شی شیعری کلاسیکیی کوردی ٢٠٠٣
- ک□شناسی کوردی
- ف□رھ□نگی ک□شناسی
- ف□رھ□نگی م□م وزینی خانی
- شیخ □□زای تا□□بانی، ل□ک□□ین□و□.

و□رگ□□ان:

-س□ نیگار، چیر□کی ب□ل□کاییف، سا□ی ١٩٧٦

- ئافرەتی کورد ل□تورکیا ١٩٨٣

  داغستانی من، □□سو□ ھ□مز□ت□ق، دوو ب□رگ ١٩٧٩- ١٩٨٥
- چیر□ک□کانی ئیز□پ، برایانی ئیز□پ سا□ی ١٩٨٤
- ژیانی ئافر□تی کورد، ھ□نی ھار□□د ھانسن، سا□ی ١٩٨٤
- ک□م□□□ی لاد□□ی کوردستانی ھاوچ□رخی ع□راق ب□رامب□ر نو□بوون□و□،لیژ□ک ژیکیل سا□ی١٩٩٩
- ئ□فسان□ی کوردی، م.ب □□دینک□، سا□ی ٢٠٠٠

-ئ□فسان□و □ازی کوردی، ع□لی ئ□شر□ف د□رو□شیان,٢٠٠٠

-کوردوزمانی کوردی،توفیق و□ھبی، سا□ی ٢٠٠٢

-کاریگ□ری گ□رانی ل□س□ر کوردیی ناو□□است، میشیل لیزنب□رگ سا□ی ٢٠٠٤

-□□وشی ئابووری و ک□م□□ای□تی کوردی □□واندز، سا□ی ٢٠٠٥

-ئ□فسان□ی کوردی، ئ□دیخانی ج□لیل، سا□ی ٢٠١٠

-ئ□فسان□ی ھ□نگاری، فال بیر□، سا□ی ٢٠٠٨

-ئ□فسان□ی ژاپ□نی

-ئ□فسان□ی سلاڤی، پاڤ□□ د□بشسکی

-ئ□فسان□ی فیرع□ون

-ئ□فسان□ی هیندی

- ئەفسانەی چینی، ساڵی ٢٠١١
- ئەفسانەی پێست سورەکانی ئەمریکا،ویلیام ترێچ لارند، ساڵی ٢٠١١
- ئەفسانەی ئێرانی
▪ ئەفسانەی تورکی، ساڵی ٢٠١٢
- ئەفریقی،ساڵی ٢٠١٢
▪ ئەفسانەی ئەڵمانی، ساڵی ٢٠١٢
- ئەفسانەی ئەرمەنی (چارلز دونیتگ)ساڵی ٢٠٠٦
▪ دەنگە هەنار،کۆمەڵێک ئەفسانەی ئازەربایجانییە،ساڵی ٢٠٠٨
-داستانی حەسەن کورد وچەند هەقایەتێکی تر، ئەحمەد ئازەر ئەفشار
▪ درەختی چل داستان، ساڵی ٢٠٠٧
- ئەگەر خەر بمرێ (ئەریانا فالاچی) (ڕۆمان(ساڵی ٢٠١٣
▪ پیاوێک (ئەریانا فالاچی) (ڕۆمان(، ساڵی ٢٠١٣
- پەنەلۆپە لە جەنگدا (ئۆیانا فالاجی)،ساڵی ٢٠١٢
-ژیان و جەنگ و هیچی تر (ئەریانا فالاجی)ساڵی ٢٠٠٨
-گفتوگۆ لەگەڵ مێژوودا (ئۆیانا فالاجی)
-ئافرەت ڕەگەزی بێ کەڵک (ئۆیانا فالاجی)
-ئەو پیاوەی بە تەنیا سەفەری کرد (کۆنستاتین گریگۆ) (ڕۆمان)
-ئاشورا،عەلی ئەشرف دەروێشیان، ساڵی ٢٠١١
▪ وەرزی نان، عەلی ئەشرەف دەروێشیان، ساڵی ٢٠١١
- بیرەوەرییەکانی مامۆستایەک
- بەرنامەی خوێندن
- پەنگ لە ڕۆژی دەیەمدا (کۆمەڵە چیرۆک(
▪ پیاوانی بەیانی
▪ بەرکوتەکی ژیانم،یەلجینی بەلەشینکە،ساڵی ٢٠١٣
▪ چەند لاپەڕەیەک لەسەربردەی خۆم، سدرەددین عینی،ساڵی ٢٠٠٥
-زارا عەشقی شوان، (محەمەد قازی) ساڵی ٢٠٠٧
-کەوەتنی دەمەنتاری، ساڵی ٢٠٠٤
▪ ڕۆمیۆ جولێت، ولیم شکسپیر، ساڵی ٢٠٠٩
-جێگای ئازا
-چیرۆکین ناو بەندیخانە
-حاجی موراد، تۆلستۆی (ڕۆمان) ساڵی ٢٠١٤
-حەفت گفتوگۆ
-خوا و شەیتان (تۆلستۆی)
-خەڵک بەچی دەژی

ر□مي□و جول□ت و م□م و زين

-سا□انی ه□ورين دوودوو (ع□لی ئ□شر□ف د□رو□شيان)

-سولی ١٨(ع□لی ئ□شر□ف د□رو□شيان)

-شا ع□باسی گ□ور□

-قوتيل (ئ□لف□س د□د□)

-ق□□ب□ (ع□زيز ن□سين)سا□ی ٢٠١٤

-ق□نن□

-کچ□ی ف□رماند□ (پ□شکين) سا□ی ٢٠١٥

-ک□ميديا دوو ب□رگ (دانتی ئ□ليگيری) سا□ی ٢٠١٥

-گ□ل□کانی چ□لم و م□ژويان

-گ□شت□کانی گ□ليڤ□ر

-لاو□چ ، م□نسوری ياقووتی، سا□ی ٢٠١٤

- کرمانج، م□نسوری ياقووتی، سا□ی ٢٠١٤
- چراي□ک ل□س□ر هاديان ک□، م□نسوری ياقووتی،سا□ی ٢٠١٢
- ت□لخون، س□م□دی بهر□نگی، سا□ی ٢٠١١

-ل□شکری روسی ل□ ج□نگی ع□راقدا

-ل□گ□□ مندا□انی گوند□ک□ماندا

-ماينی چل جوانوو

-م□س□ل□ک□

-نام□ي□ک ب□ ئ□و ک□رپ□ ن□رين□ي□ی ک□ ه□رگيز ل□دايک ن□بوو

-نام□ي□ک ل□ پ□کين□و□ پيرل س بک (ر□مان)سا□ی ٢٠١٣

-ه□قاي□تی کورد□واری س□ د□تمام

-ه□قاي□ت□کانی م□شدی گ□لين خانم، ل.ب، ستن

- ه□قاي□تی ب□غدايی، نبنستاس ماری ک□رم□
- ه□ند□ باو□ری ئاينی م□ندائی

-ه□ند□ ب□ست□ی کوردی

-ي□زداند□خت

-ب□رسيل□، ز□کريا تامر، سا□ی ٢٠١٩

س□رنج: ئ□م وتار□ ب□رل□م□رگی ناواد□ی مام□ستای ب□گ□رد دکت□ر ع□زيز گ□ردی نوسراو□، ب□داخ□و□ ئ□م□□ ٦-٦-٢٠٢٢ ک□چی کردوو ب□ج□يه□شتين… ب□ي□ کاتی و□فات و ل□دونيا د□رچونم ب□ زيادکرد.

٢٠٢٢-٥-٥

زمانی سیاسیەت زمانی ڕۆشنبیر…
زانا ڕەزاق

سەرەتا خۆی سیاسەت هونەرە هونەری بەڕێوەبەبردنی بوارەکانی کۆمەلگایە سیاسیەکانیش ئەو هونەرە بە بەڕێوەبەبردنی کۆمەلگا دەگرنە ئەستۆ ،خۆی دەبێ سیاسیەکان کەسانێکی لێهاتوو خاوەن ئەزموون بن هەروەها بەپێی کۆمەلگا و دەولەتەکانی دەوروبەر مامەلە بکات یانی دەکرێ بۆ نێو خەلکی خۆیی و کۆمەلگا بە زمانێکی ڕاشکاو باسی زۆر شت بکات بەلام هەموو شت نا چونکە ئەمە بۆ ئەمەی کوردستانی باش نیە لەبەر ئەوەی داگیرکەران چاویان لەسەر ئەمەیە و هەموو کات ئەوان لە ئەمە دەترسن دەشبێ بەپێی قۆناغ ئاستی بەهێزی بێهێزیی خۆی و بوارەکانی کۆمەلگا مامەلە بکات یانی بۆ نموونە، سیاسیەکان و سەرکردەکان بەپێی ئاستی بەهێزی خۆیان هەم لەنێو هێزەکانیان هەمیش بەهێزی پەیوەندیان لەگەل هێزەکانی تری کۆمەلگا هەمیش بەهێزی بوارەکانی کۆمەلگا هەنگاو بهاوێژن یان بە شێوەی تر سالانێک باسی مافەکان دەکەی دوای سالانێک کە بەهێزتر بووی داوای زیاتر دەکەی پاشانیش هەرئاوا بەلام بە مەرجەوە دەبێ پەیوەندی باش بێت لەنێو خۆیی و خەلکی کۆمەلگا هەمان شێوەش بۆ هێزەکانی تری کۆمەلگا.

کاتێک وتمان دەبێ بۆ خەلکی کۆمەلگای خۆی لە زۆر شت ڕاشکاو بێ بەلام بۆ دەولەتە دراوسێیەکان جۆرێکی تر بێ بە مامەلە کردن لەگەلیان بەس دەبێ هەستیاربن هەروەها کاتێک لەگەلیان دادەنیشن دەبێ خوێندنەوەیەکی دروست بۆ کەسەکانیان و پشت قسەکانیان بکەین …

دووەم زمانی ڕۆشنبیرەکان یانی بلێین ڕۆشنبیر کەسێکە جیاوازترە لەسیاسیەکان ئەو کەسێکە یان کەسانێکن ڕەخنە لەکەمو کورتییەکان دەگرن و بەدیلی باشتر ئامادە دەکەن هەروەها ئەرکێکی ئەوان ئەوەیە کە خەلکی کۆمەلگا هۆشیار بکەنەوە تاک دروست بکەن بەهەمان شێوە دەکرێ ڕۆشنبیرانێک ئەرکێکی گرنگتر بگرنە ئەستۆ ئەویش ئەوەیە خەلکی وولاتە داگیرکەرەکانیش هۆشیار بکەنەوە لەستەمی دەسەلاتدارەکانی ئەو وولاتە یانی لە هەموو دونیا وولاتان و سیاسیەکان پەیوەندیان لەگەل یەکتری هەیە بەتایبەت لەگەل دەولەتە

دراوسێیەکان ئەمەش بەشێکین لەو دونیایە و سیاسییەکانمانیش بەشێکن لەو سیاسیانەی وولاتەکان بەلام زۆر گرنگە ڕۆشنبیری ئەمە هەم خەلکی کۆمەلگای خۆمان هۆشیار بکاتەوە هەمیش بچێتە نەو مەشکی مرۆڤەکانی کۆمەلگاکانی وولاتە داگیرکەرەکان خەلکەکەی لەسەر ئەو شتانە هۆشیار بکاتەوە کە حکومەتەکانیان دژی ئەمە کردوویانە.

جا ئەوە خۆی زۆر گرنگە چونکە لەرەدا خالەک هەیە زۆر گرنگە ئەویش ئەوەیە کاتەک سیاسیەکانمان مامەلە لەگەل وولاتە داگیرکەرەکان دەکەن خەلکی ئەمە هەیە ئەوانیش جۆرەک لە جۆرەکان خۆشدەوە یانی سیاسیەکانی ولاتە داگیرکەرەکان ئەوانی خۆشدەوە ووردە ووردەش کاریگەری لەسەر دروستدەکات پەویستە خەلک لەوە هۆشیار بەت و بزانن کاتەک مامەلە لەگەل ئەمە دەکەن مانای ئەوەنیە دەستی ئەمەن یان لەدوانی ئەوان لەکەنالەکان و میدیاکان بە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ بگوازینەوە کاتەک دەستی ئەمەن خەلکی ئەمە ژێردەستەی ئەوان نەبە.

تەبینی هۆشیار کردنەوەی خەلک و مرۆڤەکانی ئەوان بەڕێگایەکی باش دەزانم چونکە ئەگەر ئەوان ووردە ووردە هۆشیار ببنەوە هەروەها مەشکیان لە پەروەردە ناتەندروستیە ڕزگار ببێت بەگومان ئەمە سەرەتایەکی باش دەبێ.

یاسای ئەستای هەڵبژاردنی کوردستان یەکێکە لە باشترینی جیهان… عەلی مەحمود محەمەد

لە سەروبەندی هەڵبژاردنی سەرەکی هەرەم ئەوەی بیوتایە سەرەکی هەرەم ڕاستەوخۆ هەڵبژێردرەت بەیان کفرەکی گەورە بوو, لە کاتەکدا سستەمە چاکەکانی جیهان ئەوانەن کە پەرلەمانین و سەرەك ڕاستەوخۆ هەڵنەدەبژێردرەت تەیدا, دواتر هەر ئەوانەی سوکایەتیان بە ڕای جیاواز دەکرد دەنگی دەنگدەرانیان بردە پەرلەمانەوە و لەسەر سینییەك زۆرینین پێشکەش پارتیان کرد, وەك بینیمان بەڕێز نەچیرڤان بەرزانی بە 82%ی دەنگەکان بووە سەرەکی هەرەم, لە ڕەگەیەکی دیکەوە دەنگەکانیان بە پارتی فرۆشت, وا نەبوایە بە کاندیدی پارتی

هێنانەوەی پەنجاو یەك لە سەد لە دوو خولیشدا ئەستەم بوو نەك 82%.
سەرۆکی هەرێمی کوردستان کە دەسەڵاتی زۆر زیاترە لە سەرۆکەکانی فینلەندا، نەمسا، پورتوگال، زۆرینەی وڵاتانی ئەوروپای رۆژهەڵات کە بە هەڵبژاردنی راستەوخۆ دەگەن بە پۆستەکە لە چوارچێوەی سستەمی پەرلەمانیدا، تەنانەت لە سەرۆکی باشوری ئەفریقا کە بە سستەمی سەرۆکایەتی ناسراوە، تیایدا سەرۆك لەناو پەرلەمان هەڵدەبژێردرێت، لە پەرلەمان مافی گۆڕینی هەیە کەی خواستی بێت، وەك چۆن یاکوب زۆمای لە 15ی فیبریوەری 2018 لەسەر کورسییەکەی لادا، کە سەرکردایەتی پارتەکەی دوو خول بۆ سەرکەوتن کرد، تیایدا توانی” 69,69% و 65,90% ” دەنگەکان بهێنێتەوە.
ئەو ترسەی هەمان بوو لە سستەمە پەرلەمانییەکەی برادەران، کە بە نەڕەو دروشمەوە نەك بە عەقڵەوە بانگەشەیان بۆی دەکرد، تەخوینی نەیارانی فکری خۆیانیان دەکرد، خۆشیان جاهیل بوون بینینیان تەنها بەرپێی خۆیان بوو، گفتوگۆ لە گەڵ جاهیلدا خۆکوژییە، هەڵبژاردنی سەرۆك بوو لەناو پەرلەمان، پەیوەندی بە ئازادی و دیموکراسی و چاکسازی و حکومەتی یاساکەوە نەبوو کە ئیدعایان دەکرد، بەڵکە پەیوەندی بەوەوە هەبوو دەنگی پەرلەمانتارەکانیان لە هۆڵەی پەرلەماندا مەزاد بکەن و لە بەرامبەریدا شتێك وەربگرن، ئاخر ئەوان ناتوانن دەنگی بنکە و دەنگدەر راستەوخۆ هەڕاج بکەن، سانترین رێگا دەنگی پەرلەمانتارانە بۆ فرۆشتن وەك کردیان، ئەم قسەیەم پێنج ساڵ لەمەوپێش وتووە، لەسەریشی جوێن باران کرام.
لە جیهان 45 وڵاتی کۆماری پەرلەمانی هەیە (زۆرێك لە وڵاتانی ئەوروپا لەم تەرزەن) ، لێرەدا سەرۆکی وڵات بە دوو جۆر دیاری دەکرێت، بەشێك راستەوخۆ لەناو خەڵك هەڵدەبژێردرێت کە زۆرینەن و باشترین و دیموکراسیترینیانن تەنانەت لە چاو سستەمەکانی دیکەی هەڵبژاردنیشەوە، بەشی دووەمیان لەناو پەرلەمان هەڵدەبژێردرێن، بە هەردوولایانەوە کەمتر لە 25%ی وڵاتانی جیهان پێك دەهێنن.
ئەوەی ئەمانە بیری لێدەکەنەوە بەرژەوەندی هەنووکەییە نەك پرۆژە بۆ جێکەوتنی دیموکراسی و نوێنەرایەتی زۆرینە و دیموکراسیەت و قازانجی داهاتووی پرۆسەی سیاسی، ئەم هەڵپەی گۆڕینی یاسای هەڵبژاردنەش بەو ئاقارەیا ئەنجامەکەی دەڕوات، دواتر وەك وتەنی زەریان دەبێت کاڵەك بە ئەژنۆ بشکێنن، چونکە ئەنجام زیانی بە پێزەکانیان دەبێت.
دوو خاڵ جێگای سەرنجە ئاماژەی پێ بدەین، لە لایەك ئەوان خەڵکی کوردستان بە دواکەوتوو دەزانن، پێیان وایە کوردستان لە ئاست ئەو یاسایە نییە کە هەیە، لە کاتێکدا خەڵکی کوردستان هوشیاری زۆر لە پێش پارتە سیاسیەکانەوەیە، وە پێیان وایە گۆڕینی یاساکە ئەگەری

زیادکردنی کورسی لێدەکرێت, لە کاتێکدا پێشەنگی سیاسی بیر لە دوارۆژ و کۆی پرۆسەکە دەکاتەوە نەك بەرژەوەندی هەنووکەیی کە لەوەشدا ئەگەری هەیە پێشبینییەکەیان پێچەوانە دەکەوێتەوە, بە تایبەت بۆ پارتە مام ناوەندییەکان" یەکگرتوو, نەوەی نوێ, کۆمەڵ, گۆڕان, لیستە نوێکان وا دێن", چونکە لە ئەساسدا پارتی لەگەڵ سستەمی بازنەیی خۆ هەڵبژاردنی تاك بووە " دیداری تەمەن- ل240″.

یاسای هەڵبژاردنی کوردستان

یاسای هەڵبژاردنی کوردستان رێژەیی یەك بازنەیی کراوەی زێدەی بەهێزە,لە جیهاندا 80 وڵات پەیڕەو لە سستەمی هەڵبژاردنی رێژەیی دەکەن, یەك بازنەیی کراوەی بێسنوور, یان چەند هەرێمی"کوردستان هەرێمێکە بۆ خۆی", یاخود رێژەیی بە سنوور بۆ چوونە پەرلەمان"نموونە سستەمی هەڵبژاردنی ئیسرائیل هەموو وڵات وەك هۆڵەندا یەك بازنەیە لیچ رێژەی 3,25% دیاریکراوە بۆ چوونە پەرلەمان", کاتی خۆی کە ئەم یاسایە دوای هەمووارەکان چەسپیووە, لەگەڵ بەشداری پێکردنی کۆتاکان زیاتر مۆرکی تاڵەبانی پێوە دیار بووەو خواستی بووەو خۆزگەی بۆ هەمووارى یەکەم یاسای هەڵبژاردن خواستووە "مام جەلال دیداری تەمەن -بەشی دووەم ل232-233 ", کەچی ئێستا کوڕەکانی دەیانەوێت بیگۆڕن.

یاسای هەڵبژاردنی هەرێمی کوردستان وەك ئاماژەمان پێی دا یەك بازنەییەو رێژەیەك بۆ چوونە ناو پەرلەمان دیاری نەکراوە, ماوەی بەهێز کۆتا کورسییەکان دەبەن, نموونەی ئەم یاسایەو یاسای هەڵبژاردنی وڵاتی هۆڵەنداو کرواتیا و ئەنگۆلا(داخراوە), ئەروبا(باقی ئەقوا نییە), زۆر وڵاتی دیکەیە بە دیاریکردنی هێنانی رێژەی لانی کەم بۆ چوونە ناو پەرلەمان, نەك وەك ئەوەی پەرلەمانتار ع م وتی ئەم سستەمە باوی نەماوە, بەڵکە پێچەوانەکەی تەواو راستە جیهان بەرەو ئەو دەڕوات, چونکە ئەو سستەمە دیموکراسیترینیانە, نوێنەری زۆرینەی زۆری بەشداربووانی دەنگدان دەچێتە پەرلەمانەوە, ئەو خۆی ئاگای لە جیهان نییە...... لەم یاسایە نوێنەری زۆرترین بۆچوونە سیاسییەکان دەچێتە پەرلەمانەوە, کەمترین دەنگ دەفەوتێت و بێ نوێنەر دەبن لە چوارچێوەی دەنگدەراندا (هەرچەندە لە پرۆسەی سیاسیدا رۆژ بە رۆژ متمانە بە سستەمی پەرلەمانی لاواز دەبێت و رێژەکانی دەنگدان دادەکشێن روو لە خوار, من لایەنگری سستەمی دیموکراسی راستەوخۆم), لەو و□لاتانەی بازنەکانی هەڵبژاردنیش لەسەر بنچینەی هەرێمەکان دابەش کراوە لە سستەمی بازنەیی نەك شارو قەزاو ناحیە.

بەراوردێك لە نێوان دوو نموونە لە باوترین سستەمەكانی هەڵبژاردنی جیهان

دەمەوێت بە بەرچاو رونی زیاتر دوو نموونە لەسەر سستەمی رێژەیی یەك بازنەو بازنەیی زۆر بازنە بهێنمەوە, ئەوجا بەراوردێكیان بكەین, لە دوا هەڵبژاردنی پەرلەمانی هۆڵەندا كە بە باشترین سستەمی هەڵبژاردنی جیهان دێتە ژماردن, تەنها نوێنەری 1,99%ی دەنگدەران بیچ بەش بوونە لە نوێنەرایەتی و نمایندەیان نەچێتە پەرلەمانەوە, لە كەی 37 پارتی بەشداربوو وە هیچ هاوپەیمانیەتییەك دروست نەكراوە, لە پرسەكە 17یان بوونەتە خاوەند كورسی پەرلەمان, لە بەرامبەردا نوێنەری 98,1%ی دەنگدەران لە ناو پەرلەمانن, لە كاتێك رێژەی لانی كەمی دەنگ هێنان 0,67% داندراوە بۆ چوونە پەرلەمان, لە كوردستان ئەو رێژەیەش دیاری نەكراوە.
نموونەكەی دی هەڵبژاردن لە سستەمی بازنەیی هەر لەو وڵاتانەی بە پیتی ه ن وەردەگرین كە ئەویش هیندستانە, لە هیندستان لە هەڵبژاردنی 19-5-2019 نرخی كورسییەك لە كەدا 888هەزار دەنگ بوو, وەلە بە پارتی دەسەڵاتدار بهاراتا جاناتا 756029 دەنگ بوو, پارتی ناوبراو 2229076879 دەنگی هێناوەتەوە دەكاتە 37,30%ی دەنگەكان و 303 كورسی بردووە, بە 10 پارتی هاوپەیمانیشی لە هاوپەیمانی نیشتمانی دیموكراتی كە 30 كورسیان بردووە نرخی كورسییەك هەر وا بووە, كەچی پارتی كەنگرەی نیشتمانی ئۆپۆزسیۆن 119,495,214 دەنگی هێناوەتەوە كە دەاتە 19,46% ی دەنگەكان تەنها 52 كورسی بردووە , هەر كورسییەك بە ئەو 2297984 دەنگ وەستاوە, ئەویش هاوپەیمانی یەكگرتووی پیشكەوتنخوازی پێك هێناوە بە هەموویانەوە 110 كورسیان بردەتەوە, 9 پارتی ناو هاوپەیمانیەتیەكە چوونەتە پەرلەمانەوە بۆ ئەوانیش نرخی كورسییەك هەر وایە, نرخی كورسییەك بە پارتی كەنگرەو هاوپەیمانەكانی 3,4 جاری نرخی كورسی پارتی بهاراتا جاناتا بووە.
لە هەڵبژاردنەكە كەی گشتی 5 هاوپەیمانی بە هەڵبژاردنەكە پێك هێنراوە, زیاتر لە 75%ی پارتەكان ئەگەر هاوپەیمانیان پێك نەهێنایە ناچوونە پەرلەمانەوە. لە هەمان هەڵبژاردن حیزبی شیوعی ماركسی 10744908 دەنگی هێناوەتەوە 3 كورسی بردووە, بیوجە جاناتا دیل 10174021 دەنگی هێناوەتەوە 12 كورسی بردووە بەهۆی هاوپەیمانیەتی لە گەڵ بهاراتا جاناتاوە , كەنگرەی نەتەوەیی جامۆ كشمیر 280356 دەنگی هێناوەتەوە 3 كورسی بردووە, چونكە هاوپەیمانی پێك هێناوەو نرخی كورسی لە هەرێمەكەیان و زۆری كاندید هۆكار بوونە بۆ دەرچوونی, لە بەرامبەردا پارتی راشتریا جاناتا دال 6632247 دەنگی هێناوەتەوە نە چۆتە پەرلەمانەوە, دەبینین نا دادی

زۆر لە سستەمەكە هەیە .
بە گشتی زیاتر لە 50 ملیۆن دەنگی لیستە بچوكەكان كە لە بان 609 پارتی سیاسی بوونە هیچ نوێنەرێكیان نەچۆتە پەرلەمانەوە .
بەم خوێندنەوە سەرەتاییە بۆ هەروو ئەزموونی هۆڵەنداو هیندستان دەتوانین جیاوازی دادپەروەری یاسای هەڵبژاردن لە هەردوو وڵات بەراورد بكەین.

سستەمی هەڵبژاردنی كوردستان پێویستی بە گۆڕین هەیە؟؟

یاسای هەڵبژاردنی هەرێمی كوردستان یاسایەكە بە ئیمتیاز دیموكراسییە لە چوارچێوەی سستەمی سیاسی باودا, ژمارەیەكی كەم بۆچوونی سیاسی و پارت و لیست بێ نوێنەر دەمێننەوە, ژمارەیەكی كەمی دەنگدەر بێ نوێنەر دەبن لە پرۆسەكە, بۆیە بە بڕوای من وەك یاسا لە چوارچێوەی كایەی سیاسی پەرلەمانیدا باشترینە لە جیهان, وەلێ وەك جێبەجێكردن خراپترینیانە, كە خراپ جێبەجێ دەكرێت, چارەسەر گۆڕینی یاساكە نییە بەڵكە چاككردنی خراپییەكانە و تەشخیسكردنی دروستی نەخۆشییەكەیە.
وەك وتم یاساكە لە چوارچێوەی كایەی سیاسی پەرلەمانیدا چاكترینە, بە هەمواركردنی یاساكە خراپتر دەبێت, تا بازنەكان بچووكتر بكرێنەوە, شانسی هێزە كۆنەكان لە ئاغاو دەرەبەگ و كوڕە موستەشارو دەوڵەمەند و پارتی دەسەڵاتدار خاوەند دەزگای راگەیاندنی زۆر بلاح و ….زیاتر دەبێت, وە ململانێ توندتر دەبێتەوە, فشارو دەنگ كڕین و گرژی و گزی زیاترو توندتر دەبێت, هەنگاوێكیش بۆ سەركەوتنی نەوەی موستەشارەكان, بۆیە باشترە خراپییەكان پرۆسەكە پێ كرێتەوە نەك باشەكەش بگۆڕدرێت دەرگا لە بەردەم خەڵكی عەوام دابخرێت لە بەشداری سیاسی.
گۆڕینی یاسای هەڵبژاردنی كوردستان لە بەرژەوەندی زۆرینەی حیزبەكان بە مام ناوەندییەكانیشەوە نییە,كە ئەحمەقانە دوای هەڵاكە كەوتوونە, سیاسەتی كەری دەزێ چارەنووسی هەر مەرگە. گۆڕینی ئەم یاسا گورزەكیشە لە پرۆسەی سیاسی بۆ نەوەكانی داهاتوو, ئەستەم دەبێت بە لیست و پارتی نوێ بتوانن بچنە پەرلەمانەوە, دەرگای گۆڕانی سیاسی لە ڕێگای هەڵبژاردنەوە دادەخات.
ئەگەر ئاراستەكان روو لە پارتی بێت, ئەوا ئەو 31 ساڵە لەمەوپێش شەڕی لەسەر سەپاندنی سستەمی بازنەیی ئەنگلۆ ئەمەریكی كردووەو سانایە بگەڕێتەوە سەری.
لە كەتادا ینك و پدك سستەمی بازنەییان دەوێت, بە تایبەت پارتی لە 1991ەوە ئەوە خواستی بووە, ئەوكات ئەنجام وەك ئەمەریكا و

بەریتانیا و زۆرینەی ولاتانی کۆمەنوێلس " 58 وڵات بازنەیین, نموونەی هیندستانمان هێنایەوە"پایەی دوو حیزبی دەچەسپێت لە کوردستان, پرۆسەی سیاسی ستەپ دەکات و دەرگا لە بەردەم هێزەکانی دیکە دادەخرێت.
جیا لەوانەش هەزی خاوەند پرنسیبی باوەڕ تەنها بیر لە بەرژەوەندی خۆی ناکاتەوە, بەڵکە پێشکەوتنی پرۆسەیەکی بە گرنگە, ئاراستەی روو لە داهاتووە.

ئەدی چی بکرێت؟

بۆ چارەسەرکردنی کێشەی هەڵبژاردنی کوردستان کێشەی دیکەی زۆری هەیە وایکردووە هەڵبژاردنی هەرێمی کوردستان ببێتە خراپترین هەڵبژاردن لە جیهان, تەواو پێچەوانەی یاسای هەڵبژاردنەکەی, کۆمەڵێك هەنگاو هەیە پێویستە بنرێت بۆ چارەسەرکردنیان, وەك ئاماری نوێی دەنگدەران و پاککردنەوەی لیستی دەنگدەران لە ناوی مردووان, دروستکردنی لیستی دەنگدەرانی پێکهاتەکان بۆ کۆتاکان, دیاریکردنی لانی زۆری خەرجیەکانی هەڵبژاردن و دیاریکردنی سەرچاوەی پارەکان و ئاستی بەخششەکان ناوخۆ و راگەیاندنی ناوەکانیان, قەدەغەی بەخششی بێگانە, قەدەغەی تەمویلی ولاتانی دەوروبەر, سزادانی توندی لیستەکان بۆ ئەنجامدانی جموجۆڵ لە رۆژی دەنگدان لە ناو شوێنەکانی دەنگدان و دەرەوەی, سزادانی قورسی پارتەکان لە بەرامبەر دەنگ کڕین بۆ بێبەشکردنیان لە کورسی ئەو ناوچانە, چاودێری وردی پرۆسەی دەنگدان و ژماردن و راگەیاندنی.....هتد, دەشێت دەیان خاڵ دیاریبکرێن بۆ رێگا گرتن لە ساختەکاری و دەنگ کڕین و لاوازکردنی رۆڵی ولاتانی بیانی لە کاریگەریان لەسەر ئاراستەی دەنگدەرەکان و لاواز کردنی رۆڵی پارە لە هەڵبژاردنەکاندا .
لە کۆتاییدا دەڵێم پارتی و یەکێتی دژی هەمواری یاسای هەڵبژاردن نین, هەمووارکردنەوە تەڵەیەکە ناویانەتەوە تا کۆموکۆییەکان دیکەی پێ بشارنەوە, ئەوان لە کۆتادا ئارەزوویانە کوردستان بکەنە 100 بازنەی هەڵبژاردن.
ئەم زانیاریانە ببینن:
https://en.wikipedia.org/wiki/2021_Dutch_general_election
https://en.wikipedia.org/wiki/2019_Indian_general_election
http://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10406

کورتە چیرۆک/ ئەو هەستانەی نابنە شیعر بەس دەگەیین… گۆران سەباح

پووشۆ لە سێتاقان، ماڵیان لە پشت گەرماوی کوردستانە. دیار نەبێ، خەڵک سوێند بە سەری دەخۆن. دیاریش بێ، ڕایدەگرن و پێی ڕادەبێرن.

لە نێو ماست، مەرەگەی بامیە، لە هەر شوێنێکدا، موو ببینێت، سەری پەنجەی شەهادەی بە زمانی کەمێک تەڕ دەکات، مووه□ک□ی پێ دێنێتە دەرێ و تاوێک لێی ورد دەبێتەوە. ئەم قسەیەی بەناوبانگە، "ژیان لەم تاڵە مووه باریکترە، بپسێ، دەپسێ."

مێروو، مێش، مێشوولە بکەوێتە نێو چای، بە سەری پەنجەی شەهادەی بە ئاستەم پاڵێکی پێوە دەنێت و نوقمی دەکات، پاشان دەریدا□ه□نێت و بەشێنەیی دەیخاتە نێو کلێنکسێک. ئەمەشی هەیە، "مێشوولەیەکی مردار لە یەک ملیۆن مر□قی بێ هەست بەنرخترە."

لە گوانی مەڕ، پێی کێشکە، گوێی ئەسپ، قونی مەیمون، چاوی کوندەبەبۆ ورد دەبێتەوە. بەردەوام پرسیار دەکات. کە دەڵێ بۆچی بانگدان هەیە لە ئیسلام، خەڵک پێیان وایە کفری دەکات. کە دەڵێ بە دەستیبایە سێ ساڵ قوتابخانەکانی دادەخست و مامۆستاکانی دەکردە شوان، وەزیرەکانیشی دەکردە گاوان، خەڵک پێیان وایە شێت بووە.

"قاپت شووشتییە ئەوڕۆ؟" مام عەوڵای دوکاندار پیاوەکانی چواردەوری خۆی دەخاتە پێکەنین. "ئەدی گێسک؟"

پووشۆی خاوەن ژن و منda□ س□ ناکاتەوە لە پلاری پیاوانی گەڕەک. لای پیاوەکانی بەردەم دوکانی مام عەوڵا ڕادەوەستێت و سڵاو ناکات. یەک یەک سەیریان دەکات و لە دڵی خۆیدا دەڵێت، "ئەو مام عەوڵایە، چار مانگیش دەبێ گانی نەکردییە، پێوەی دیارە؛ ئەو کەریمە کەرە هەموو ڕۆژێ لە ژنەکەی دەدات؛ ئەو ساڵحە چاوچنۆکە ڕۆژێ یەک هەزار دەداتە ژنەکەی بۆ مەسرەفی مارێ؛ ئەو حاجی تەهایە دوو ژنی هەیە و دوو حەجیشی کردییە، لەسەر پشیلەش پاز نادات."

"ئەو قاقەزانە چییە؟" مام عەوڵا دەیپچڕێنێت. "ناکا شیعر و میعران بنووسی لۆ مارێ؟"

پێکەنین. هەر یەکە لە ڕاستە خۆی پلارێک داوێت:

“هەستی ناسکە.”
“ژنی خۆی خۆش دەو□ ب□.”
“لە ئیشی ناو مارێ گەڕێ. چما شیعریشی پێ دەنووسن؟”
“عەجایب، پیاوی وا پەیدا بوونە ئەو عەیامەی.”

پووشۆ تەماشای کاغەزەکانی دەستی دەکات. خەیاڵی بۆ ئەوە دەڕوات دوایین شیعری خۆی بۆ ئەوان بخوێنێتەوە:
وەرە با دڵمان یەقین کەین
بەوەی هەمانە
وەرە با دوور بین لە چڵێسی
وەک دێوانە
ژیانی سادە زۆر خۆشترە
وەک عاریفانە

هەرچەندی دەکات، ناتوانێت خەیاڵەکەی بکاتە ڕاستی. پێیاندا دەخەنێتەوە و دەڕوات. مام عەوڵاش زوو یاوەرەکانی دەمکوت دەکات، “نا، لێی گەڕێن، بێتامی مەکەن.”
یەک لە پیاوەکان ددانی پێدادەنێت، هیچیان وەک پووشۆیان پێ ناکرێت.
“قسەیەکیش بۆ هەق بکەین،” مام عەوڵا کیلۆیەک تەماتە بۆ منda□□کی پارچەرە دەکێشێت و بەڕێی دەکات. “بە سەری ئەو پووشۆیە، ئەوەی ئەو دەیکات لەگەر ژنەکەی، سیفەتی پێغەمبەرمانە.”
“صلی اللە علیە وسلم.” هەموو پێکرا وا دەڵێن.
هێندەی نەماوە بگاتەوە ماڵ. خەیاڵ دەیبات، دێتە پێش چاوی، کۆپلەی دووەمی شیعرە تازەکەی بۆ خێزانەکەی دەخوێنێتەوە:
وەرە با هیچمان نەوێ
سروشت نەبێ
وەرە با بۆنی خاک کەین
هەر لە باخ بین
موڵک و ماڵ هیچ نییە
بەس سەر ئێش□ یە

پێڵاوەکەی دەخاتە نێو دۆڵاب. سڵاو لە خیزانەکەی دەکات لە مەتبەخ، پشتملی بۆن و ماچ دەکات. دوای خۆگۆڕینی، گۆریە و دەرپێکوتەکەی دەشوات و هەڵیاندەخات. دێ سفرە ڕادەخات و قاپ و مڵاک و پەرداخ و سەوزە و ماستاو دادەنێت. لە کاتی ناnخواردندا، منda□□ک□یان دەگریت، پووشۆ ناهێڵێت خیزانەکەی هەستێت، خۆی دەچێت ژیری دەکاتەوە. دوای نانخواردنیش، قاپەکان دەشوات.

کارەبا فیز دەکات، پووشۆ دەچێ لێی بداتەوە. دێتەوە و دەڵێ فیزی نەکردووە. گەرما تین بۆ منداا□□کەیان دەبات. خێزانەکەی دەتەقێتەوە بەسەر خاوەن مۆلیدا□ و حکوومەتدا. ئەمە برینی دەکولێنێتەوە و دەست دەکات بە گلەیی لە پووشۆ، "نەدەبا ئیشەکەت بەجێ بێڵی، دەبێ خۆت لە گێلی بدەی، هەمووی هەر گەندەڵن."

پووشۆ منداڵەکە ژیر دەکاتەوە و لە بەرانبەر خێزانەکەی خەیاڵ دەکات شیعرێکی بۆ بخوێنێتەوە:

پێمدا بڕژێ، دڵت خاڵی کە
هەرچی دەبێ، خەتای منە
هەرچیت نییە، لێی بەرپرسم

بە پرتەپرتی ژنەکەی دێتەوە هۆش خۆی. هەرچەندی دەکات ناتوانێت شیعرەکەی بۆ بخوێنێتەوە. گوێیەکانی لای پرتەپرتە، مێشکی لای هەستەکانی. دێتە بەرچاوی هەستەکانی دەگەیین و دەبنە درەختێک لە ناوەڕاستی ژووری دانیشتن. لک و پۆپی درێژ دەبنەوە بۆ نێو مەتبەخ، ژووری نووستن، هۆڵ و تەنانەت سەربانیش. هێندەی نابات، درەختەکە خانووەکەیان دادەپۆشێت. وردە وردە تەواوی گەڕەکەکەش.

ئەکادیمیستی ناوداری کورد، عەزیز گەردی، ماڵئاوا!… دکتۆر نووری تاڵەبانی

ئەدیب و نووسەر و وەرگێڕی ناوداری کورد، مامۆستا عەزیز گەردی بە یەکجاریی ماڵئاوایی لێکردین. بەم بۆنەوە بابەتی زۆر بڵاوکرانەوە لەلایەن زۆر لایەنی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و سیاسیی، بە پێویستی دەزانم ئاماژە بۆ ڕۆڵی ئەو کوردە بکەم بۆ هاوکاریکردنی (دەستەی قانوونی باڵای کورد)، کە لە ساڵی هەزار نۆسەد و نەوەت و دوو، بە بڕیاری خولی یەکەمی پەرلەمانی هەرێم دامەزرابوو بۆ هاوکاریکردنی پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان. ئەندامانی دەستەکە سێ قانووونناسی ئەو دەمە بووین، بەندەو خوالێخۆشبوو حاکم ڕەشید عەبدولقادر و دکتۆر عەبدوڕەحمان ڕەحیم. حکومەتی هەرێم جێگای بۆ

دەستەکە دابین نەکردبوو، بۆیە ماڵەکەی خۆم کردبووە بارەگای ئەو دەستە قانوونیە. ڕۆژانە ئەو دوو ئەندامانەی دی دەهاتنە ماڵەکەمان تا کاتژمێری دووی پاش نیمەڕۆ دەمانەوە.

کەسێك داوای لە خوالێخۆشبوو مامۆستا عەزیز گەردی نەکردبوو هاوکاریمان بکات، ئەو لەودەمە مامۆستا بوو لە یەکی لە قوتابخانەکانی هەولێر، بە پایسکل دەهات بۆ وەرگرتنی ئەو پرۆژە قانوونانەی دەستەکەمان ئامادەی دەکردن، تا بیانکاتە کوردی. ئێمە لە دەستەکە هیچ توانایەکمان نەبوو تا بیخەینە بەردەستی، بە دەستی خۆم پرۆژەکانم دەنووسییەوە، چونکە کۆمپیوتەرمان نەبوو و کەسێکیان دەستنیشان نەکردبوو هاوکاریمان بکات بۆ نووسین، یان لانی کەم فۆتۆکۆپیکردنیان پێش ناردنیان بۆ سەرۆکایەتی حکومەت و پەرلەمانی هەرێم. کاك عەزیز بێ ئەوەی کەسێك هاوکاریی بکات، بە پایسکلەکەی دەهاتە ماڵەکەمان بۆ وەرگرتنی ئەو پرۆژە قانوونانەی ئامادەمەمان دەکرد، پاش چەند ڕۆژێك خۆی بۆی دەهێنایەنەوە. ئەویش کۆمپیوتەری نەبوو، بەدەستی خۆی، پاش وەرگێڕانی بۆ سەر زمانی کوردی، دەینووسییەوە بۆی دەهێنایەنەوە، لەگەڵ نوسخە عەرەبییەکە، کە بە دەسخەتی من یان خوالێخۆشبوو کاك د. عەبدوڕەحمان رەحیم دەنووسرا.

پێشتر کاك عەزیز گەردیمان نەدەناسی، بەڵام ئەو دەیزانی دەستەکەمان خەریکی ئەو ئەرکەیە و کەس هاوکاریمان ناکات، ڕۆژێك سەردانی کردین و ئامادەیی دەربڕِی بۆ هاوکاری کردنمان. هەتا دەستەکە بەردەوام بوو لە کارەکانی، ئەویش بەردەوام بوو لەگەڵمان. هەزار سڵاو لەگیانی پاکی ئەو کوردە دڵسۆزە.

تۆ پزیشکیت، یان واعیز..!؟

شەماڵ بارەوانی

هەڵبەت ئایین باشترین ڕێگایە بۆ فریودان و قەستنەوە و بەکارهێنانی لە پێناو جوڵاندنی هەست و سۆزی خەڵکێکی سادە لەوح و خوش باوەڕ و لە خشتە بردن و خۆڵکردنە چاویان.

کەمنین ئەوانەی لە ڕێگای بەکارهێنانی ئایینەوە، دەوڵەمەند بوون، بوون بە پەرلەمانتار، دوکانی سیاسیان دانا و خۆشترین ژیانیان بەخۆیان لە سەر حیسابی خەڵکێکی ئایەنداری بەستە زمان دابین کرد.

جامن هەندەی عەیب نەبیت، دەیهینم و دەیبەم و هەر کەدەکەیم بە ناکرێتەوە لەی تەناگەم، ئەوەیە، کە ئەو پزیشکە بەڕێزەیش من کە چەند بەرنامەیەکی موتابەعە بکەم، ڕێک هەمان شتی لە بەدیدەکەم، نازانم لە خولی داهاتوو بە تەمای خۆ کاندیدکردنە، یان مەبەستەک و ئامانجەکی تری هەیە،
کە هەندە فەکەس دەخاتە سەر هەندەک تەوەر و بەلای ئاقار و ئەڕاستەیەکیان دا خواردەکاتەوە، کە هەمووی ئامانج و ڕێگا و پەیامی ئیسلامی سیاسی و فەندەمەنالیستەکانە!؟

هەر بەڕاستی
مرۆڤی تاک ڕێهەند و تێڕوانین تۆتالیتار هەمیشە هەوڵدەدات و دەیەوێت هەموو ڕوانگەکانی تری دەرەوەی بازنەی ئیدۆلۆژیا و بیر و باوەڕەکەی خۆی، تیرۆر بکات و بسڕێتەوە.

مەعلومە
کۆمەڵەی کراو و شارستانی و پێشکەوتوو و مەدەنین، بە تەنها شوێنی ئایینەک و مولکی فیکرەک و تاپۆی ئەڕاستەیەک نییە،
بەڵکو چۆن مەعبەد و ئاتەشگا و کلێسا و مزگەوتی تیایە، ئاواش سەزانیخانە و بارە و مەلها.
چۆن مرۆڤی ئایینداری تیایە، ئاواش بێ ئایین و ئەتایست و مولحید و گومانگەرا.
چۆن مەلا و واعیزی تیایە، ئاواش کچە مەدەل و گۆرانی بێژ و شاجوان و سەکسفرۆش.

لەوێها کۆمەڵەیەکدا:
ئینجا ئازادیت دەچێیتە بار، یان مزگەوت، نوێژ دەکەیت یان نایکەیت، کەس بۆی نییە بێت و تەداخولی ژیانی تایبەتیت بکات و فرمانت بە سەردا بکات و زۆریت لە بکات و پێت بڵێت: یا دەبێت نوێژ بکەیت و مەڕێنتت تەنها سەرەژێ، گەر نوێژ نەکەیت سەرت لەلاشەکەت جیا دەکەینەوە، یان جگە لەو ڕێگا دیکتاتۆریانە و داعشگەرایانە هیچ ڕێگا و چارە و هەڵبژاردنەکی ترت لە بەردەمدا نییە!

لە کۆمەڵەی کراوە و پلورال و شارستانیدا،
هیچ کەسەک و بە هیچ پاساوەک و لە ژێر هیچ ناوەکدا،
بۆی نییە بێت و پێت بڵێت بە تەنورەکەت کورتە و تەسریحەی قژت بەو ستایلە ڕێکخستووە، بۆچی ناچیتە مەعبەد و ڕیشت دەڕژناکەیت؟
یان با فلان فیلم چونکە ماچی تیایە و فیسار سایتی پەڕێن ئەخلاقی خەڵک تێکدەدات دایخەین.

لە کۆمەڵی مۆدێڕن و سیکۆلار و پلورالدا،

هەڵبەت لوتکەی ئەخلاق ئەوەیه: تۆ وەکو خۆت و بە پێی دۆگم و بیر و باوەڕی خۆت بژیت و لێش گەڕێ بامنیش بە پێی بیر و باوەڕ و قەناعەت و بە ئازادی بۆخۆم بژیم.

ئاخر ئەوە لوتکەی داعش بوونە:
تۆ باوەڕت بە فرەیی(پلورالیەتی) ئایینی، سیاسی و کۆمەڵایەتی نەبێت و خۆت و ئایین و ڕوانینەکانت لە خەڵک بکەیت بە حەقیقەتی ڕەهاو یەقینی سەرو گومان و کابەی هەموان و ، خەڵکی ناچاربکەیت، کە دەبێت هەموان بە پێیەکانی تۆ هەنگاو بنێن و بە ئەقڵیەتی تۆ بیربکەنەوە و بە گوێچکەکانی تۆ ببیستن و بە چاوەکانی تۆ ببینن!

کاکە خۆ بە زۆر نییە من نوێژ ناکەم و نایەمە مزگەوت و باوەڕم بەو بیر و باوەڕەی تۆ نییە.

من هەرگیز گلەییم لە بابایەکی ئیسلامی سیاسی، یان سەلەفیزمێک نییە، ئەوان دیارە لەکۆێ ئاو دەکرێتە ئاشی ئیدەلۆژیاکەیان و سەر بە چ بەستەڵەک و دۆگمێکن و ئەقیدە و بیر و باوەڕیان سەبارەت بە سیکۆلاریزم و مەدەنیەت و مافەکانی ژن و ئازادیەکانی تاک و ئاژەڵ دۆستی و هەموو شت دۆستیەک چییە و ئاشکرا مەعدەن و هەموو شتێکیان دیارە کە چەندە داعشگەرا و تۆتالیتار و ڕاسیزم و دەمارگیرن.

بەڵکو کارەسات ئەوەیە تۆ نە مەڵابیت و نە واعیز و نە کاهین، نە بستێک ڕیشت هەیە و نەیش شەڕواڵت کورتە و نە ئیسلامی و نە سەلەفیزم و نەیش لە کەناڵیکی ئاڕاستە سەلەفیزم و ئیسلامی و ئایینی بیت، بەڵکو گەنجکێی شێوە مۆدڕنی و سەکسوکە پان بیت و لە کەناڵێک بیت لە ڕۆژی چوارشەممە یەکەم ڕۆژی پەخشی خۆت دەستپێبکەیت وەکو هێمایەک بۆ پیرۆزی ئەو ڕۆژە لای ئێزدیەکان و گەڕانەوە بۆ مێژووی باو باپیرانی بەر لە ئیسلام، کەناڵێکی بە ناو عەلمانی بیت، کەچی پزیشک بیت و وەکو واعیزێکی ئیسلامی و پیاوێکی ئایینی و بە دڵی ئیسلامیەکان قسە بکەیت و جارێک هاوسەرگیری کچەکان لە گەڵ کوڕی نێرگەلە کێشەکان پڕۆتست□ بکەیت و جارێکیش داوای ڕاگرتنی ماپ□□□ سێکسیەکان بکەیت!
ئەرێ بەڕاست تۆ پزیشکیت، یان واعیز!؟

ماو□ تەوە بڵێم:
هەڵبەت زۆربەی ئەوانەی لە سۆشیاڵ میدیا پشتگری ئەو داوا داعشیانەی ئەو پزیشکە واعیزەیان کردبوو درۆی دەکەن و خۆشیان

شەوەکانیان بە دیار سایتە شین و پەمەییەکان بەڕێدەکەن.

ئاخ
مردن لە کوێی دوو ڕوویی کوشتمی.

وەک هەر بەیانییەک… شیعری نەوزاد بەندی

هەموو بەیانییەک ،
لە خەو هەڵئەسی ،
دڵت گیراوە ..
وەک دەیان هەزار بەیانی تر وای ،
هەنگاوێک ئەبوو هەڵبهێنرایە و
هەڵنەهێنراوە ..
هەموو بەیانییەک ،
تاوێرە بەردێک
ڕێک لەسەر سنگی تۆ دانراوە ..
ئەتەوێ هەڵسی ،
نازانی بۆچی ..
نازانی بۆ کوێ ..
هەرچی جێ هەیە ،
هەرچی ڕێ هەیە ، بە قوڕ گیراوە ..
وەک دەیان هەزار بەیانی تر وای ،
بۆ تابلۆی ژیانێک ،
ئەبوو بیکێشین ،
نەک نەمانکێشا ،
فڵچە وسکێچ و کاغەزەکەیشی
نازانین لە کوێ فڕێماندوا□ ..!
هەموو بەیانییەک ،
وەک دەیان هەزار بەیانی تر وای ،
زۆرت پێباشە چاو نەکەیتەوە ..
ئەو گشت پێڵاوە بزمارا ویانە ،

لەسەر تەوێڵ و چاوت وەستاون ،
نەبينيتەوە ..
ئاخر ناخۆشە هەر بەيانييەک
وەک سەدان هەزار بەيانى تر بى ،
هيچ ڕووى نەدابێ..
هيچ نەگۆڕابێ ..
بچووکترين خەم نەسڕابێتەوە ..
هەر ئەشکەنجەکەى دەيەها ساڵ بێ،
…نەبڕابێتەوە ..
هەرچى ڕێگايە،دڕک داي□پ□شيوە ..
دەرگا داخراوە ..
هەرچى پەنجەرە و دەلاقە هەيە ،
دژە هەتاوە ..
هەور دژە باران ..
ئاغا دژە نان ..
هەرچى ئەبينى ،
مات و ڕوخاوە ..
وەک دەيان هەزار بەيانى تر واى ،
هەرچى دەرد هەيە ..
هەرچى بەرد هەيە ،
وەکو خۆى ماوە ..